

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Analýza vymáhání pohledávek po splatnosti a opravné položky v obchodní společnosti
Analysis of debt of Overdue Receivables Securitising and Adjustments in the Selected
Business Company

Student: Bc. Michal Nebila

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a daní

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michal Nebila**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Téma: **Analýza vymáhání pohledávek po splatnosti a opravné položky v
obchodní společnosti**
**Analysis of debt of Overdue Receivables Securitising and Adjustments
in the Selected Business Company**

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika pohledávek a způsoby zajištění
 3. Daňové a účetní aspekty pohledávek po splatnosti a opravné položky k pohledávkám
 4. Vyhodnocení pohledávek po splatnosti v obchodní společnosti
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- ELLIOTT, Barry and Jamie ELLIOTT. *Financial Accounting and Reporting*. 16th ed. Harlow: Pearson, 2013. 877 p. ISBN 978-0-273-77817-2.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Účetnictví podnikatelů 2018*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 529 s. ISBN 978-80-7552-989-3.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracoval samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3 a 4 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnil.

V Ostravě 26. 4. 2019

Bc. Michal Nebila

Obsah

1	ÚVOD	5
2	CHARAKTERISTIKA POHLEDÁVEK A ZPŮSOBY JEJICH ZAJIŠTĚNÍ.....	6
2.1	Charakteristika pohledávek	6
2.2	Řízení pohledávek	6
2.2.1	Splatnost pohledávek a prodlení.....	6
2.2.2	Členění pohledávek	7
2.2.3	Prevence vzniku problémových pohledávek	9
2.2.4	Smluvní dokumentace	10
2.3	Zajištění pohledávek.....	11
2.3.1	Zástavní právo	11
2.3.2	Zadržovací právo	12
2.3.3	Ručení.....	12
2.3.4	Finanční záruka	13
2.3.5	Zajišťovací převod práva.....	13
2.3.6	Dohoda o srážkách ze mzdy	14
2.3.7	Dokumentární akreditiv	15
2.3.8	Utvrzení dluhu	15
2.4	Zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou	16
2.4.1	Zápočet pohledávky.....	16
2.4.2	Postoupení pohledávky	17
2.4.3	Inkasní agentury	18
2.4.4	Rozhodčí řízení.....	19
2.4.5	Notářský zápis	20
2.5	Zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou.....	20
2.5.1	Soudní řízení.....	20
2.5.2	Exekuční řízení.....	23
2.5.3	Insolvenční řízení	24
2.6	Způsoby zatažení majetku dlužníků.....	27
3	DAŇOVÉ A ÚČETNÍ ASPEKTY POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI A OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM.....	29
3.1	Pohledávky v účetních předpisech	29
3.2	Vykazování pohledávek v účetních výkazech.....	30
3.3	Daňové posouzení pohledávek po splatnosti.....	31
3.4	Účetní opravné položky	31
3.5	Zákonné opravné položky	33
3.6	Opravné položky k pohledávkám rozložených do splátek	35

3.7	Odpis pohledávky	37
4	VYHODNOCENÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI V OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI	43
4.1	Řízení pohledávek ve společnosti	43
4.2	Zajištění pohledávek.....	45
4.2.1	Zajištění pohledávek před splatností	45
4.2.2	Zajištění pohledávek po splatnosti	46
4.3	Vymáhání pohledávek	47
4.4	Analýza pohledávek ve společnosti.....	47
4.4.1	Dlouhodobé pohledávky z obchodních vztahů.....	47
4.4.2	Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů.....	48
4.4.3	Tvorba opravných položek	49
4.4.4	Zhodnocení analýzy pohledávek	49
4.5	Finanční analýza.....	50
4.5.1	Výkaz cash-flow	50
4.5.2	Ukazatele rentability.....	52
4.5.3	Ukazatele aktivity	53
4.5.4	Analýza likvidity	55
4.5.5	Analýza zadluženosti.....	56
4.5.6	Zhodnocení finanční analýzy	57
4.6	Zhodnocení a doporučení	58
5	ZÁVĚR.....	60
	Seznam použité literatury	62
	Seznam zkratk.....	65
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 ÚVOD

V podnikatelském prostředí pohledávky představují nezanedbatelnou část příjmů. Vznikají v dodavatelsko-odběratelských vztazích při prodeji výrobků nebo služeb s odloženou splatností a představují významnou položku aktiv. Pohledávku lze charakterizovat jako peněžní částku, kterou věřitel požaduje zaplatit od dlužníka do stanoveného data splatnosti za poskytnuté plnění a pro dlužníka to představuje závazek splatit dluh věřiteli v celkové hodnotě a včas. V podnikatelském prostředí se však stává, že dlužník z nějakého důvodu nezaplatí včas a je v prodlení a věřitel má pohledávku, která je po splatnosti. Avšak podnik, který má pohledávku po splatnosti, musí z pohledávky ještě odvést daň, i když nedostal zaplacen. Kromě toho věřiteli tím vznikají další náklady, jako jsou náklady spojené se vznikem pohledávky, náklady na vymáhání aj. S pohledávkami souvisí i riziko ohrožení likvidity podniku. Obezřetností podnikatele lze alespoň částečně snížit riziko vzniku problémových pohledávek.

Diplomová práce je rozdělena do tří částí, kdy první a druhá část jsou teoretické se zaměřením na řízení pohledávek z právního, účetního a daňového hlediska. Třetí část je zaměřena na analýzu pohledávek ve vybrané obchodní společnosti.

První část diplomové práce je zaměřena na legislativní úpravu pohledávek, řízení pohledávek, způsoby jejich zajištění a vymáhání a časté způsoby dlužníků zatajení majetku před věřiteli v případě, že se má pohledávka uhradit z majetku dlužníka.

Druhá část je zaměřena na řízení pohledávek, řešení pohledávek po splatnosti a tvorbu opravných položek k pohledávkám po splatnosti podle účetní a daňové legislativy.

Ve třetí části diplomové práce je popsán postup řízení pohledávek a způsoby zajištění v konkrétní obchodní společnosti. Analýze byly podrobeny pohledávky včetně pohledávek po splatnosti za 5 účetních období a k nim tvořené opravné položky. Následně byla provedena finanční analýza, zda není ohrožena likvidita podniku zapříčiněna platební morálkou odběratelů.

Cílem práce je analyzovat pohledávky včetně těch po splatnosti, zhodnotit řízení pohledávek, způsoby jejich zajištění i vymáhání ve vybrané obchodní společnosti a navrhnout řešení.

2 CHARAKTERISTIKA POHLEDÁVEK A ZPŮSOBY JEJICH ZAJIŠTĚNÍ

Mezi podnikateli v obchodněprávních vztazích málo kdy dochází k zaplacení určitého plnění ihned, ale až po uplynutí nějaké doby. V těchto případech, kdy nedochází k zaplacení částky ihned, dodavateli vzniká pohledávka za odběratelem. Z tohoto důvodu zaujímají pohledávky v obchodněprávních vztazích nezastupitelnou úlohu.

2.1 Charakteristika pohledávek

Pohledávkou se rozumí právo věřitele vůči dlužníkovi na určité plnění a tomu odpovídající povinnost dlužníka toto plnění uspokojit. Povinnost dlužníka, která je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, třebaže takový zájem nemusí být majetkový. Pohledávky jsou zařazeny mezi aktiva a jsou výsledkem minulých transakcí, které přináší ekonomický prospěch. Hodnota pohledávky musí být ocenitelná v peněžních jednotkách.

Vznik pohledávky souvisí obvykle s půjčkou, prodejem zboží nebo poskytnutím služby s odloženou splatností. V okamžiku uzavření obchodněprávního vztahu vzniká pohledávka, která zaniká v okamžiku, kdy je uhrazena. Ostatní způsoby zániku pohledávek může být např. nahrazení jinou pohledávkou, vzájemné započtení pohledávek, prominutí dluhu, promlčení aj.

Přímo význam pojmu pohledávka v občanském zákoníku není uveden, ale vyplývá především z § 1721 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ).

Závazky jsou upraveny od § 1721 a následujících v části čtvrté OZ – relativní majetková práva. Podle § 1723, odst. 1 „*závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo jiné právní skutečnosti která je k tomu podle právního řádu způsobilá*“. Závazek vzniká nejčastěji ze smluv a podle § 1724 musí obě strany projevit vůli vytvořit mezi sebou závazek a jednat podle obsahu smlouvy. Podle § 1789 ze závazku plyne, že dlužník je povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něj požadovat. Z pohledu občanského zákoníku při uzavření smlouvy, vzniká oběma smluvním stranám jak pohledávka, tak i závazek.

2.2 Řízení pohledávek

Řízením pohledávek se rozumí taková činnost, která vede k minimalizaci neuhrazení částek z vystavených faktur. Předpokladem efektivního řízení a vymáhání pohledávek je hlavně odborná znalost, strategie a organizačně technické zajištění celého procesu.

2.2.1 Splatnost pohledávek a prodlení

U pohledávek je důležité hlídat jejich splatnost, aby se včas podchytily případné problémy související se zaplacením, případně začít s vymáháním dluhu. Zákonnou splatnost pohledávek je vymezen § 1963 OZ, kdy podle odst. 1 je určena splatnost do 30 dní ode dne, kdy byla dlužníku doručena

faktura nebo dodáno plnění podle toho, který z těchto dnů nastane dříve. Podle odst. 2 si smluvní strany mohou dohodnout dobu splatnosti delší, než je 60 dnů, pokud to není hrubě nespravedlivé vůči věřiteli nebo do 60 dní, jestli je to odůvodněno povahou závazku. Pokud dlužník nezaplatil pohledávku do stanovené doby splatnosti, ocitá se v prodlení.

Právní úprava prodlení je vymezena § 1968 - §1976 OZ. Dlužník je v prodlení, pokud nesplnil svůj dluh řádně a včas, také i když svůj dluh splnil, ale vadně. Jestli je splatnost k určitému datu a dlužník nesplnil svou povinnost řádně a včas, prodlení začíná následujícím dnem. Přičemž prodlení je ukončeno dnem, kdy dlužník splnil závazek nebo závazek zanikl jiným způsobem, zejména dohodou, započtením apod.

Věřitel může požadovat po dlužníkovi úrok z prodlení, a to za dobu kterou byl v prodlení. Pokud dlužník nesplnil dluh z příčiny prodlení věřitele, nelze po dlužníkovi požadovat úrok z prodlení. Má se za to, že věřitel je v prodlení, když nepřijal řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl dlužníkovi potřebnou součinnost ke splnění dluhu.

Obvykle úrok z prodlení je písemně sjednán ve smlouvě, jestli nebyl sjednán, náleží věřiteli dle § 1970 OZ, zákonný úrok z prodlení ve výši určené nařízením vlády. Podle nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kde je uvedeno v § 2 „*Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.*“ Repo sazbu pro stanovení výše úroků z prodlení lze najít na webových stránkách ČNB, kde je oficiálně vyhlášována pro dané období ve věstníku ČNB.

U pohledávek po splatnosti je důležité, začít včas s vymáháním. Může se totiž stát, že pohledávka bude promlčena. Promlčením právo věřitele na plnění nezaniká, ale dochází k jeho oslabení. V takovém případě by věřitel u soudu nemohl pohledávku úspěšně uplatnit, pokud by dlužník namítl promlčením. Začátek promlčecí lhůty se odvíjí ode dne, kdy vznikl právní vztah mezi subjekty a na základě toho pohledávka. Podle § 629 OZ promlčecí lhůta trvá 3 roky a v případě majetkového práva je pohledávka promlčena nejpozději uplynutím 10 let. Promlčecí lhůtu lze ujednat i kratší nebo delší, než je ta zákonná, ale nesmí být v neprospěch slabší strany.

2.2.2 Členění pohledávek

Pro účel diplomové práce bylo zvoleno podrobnější členění pohledávek, jak se používá v bankovním sektoru s přizpůsobením na podnikatelské prostředí. Toto členění lze také považovat za jednotlivé fáze hodnocení pohledávek, a to od standardní až po ztrátovou pohledávku.

Členění pohledávek může mít každá účetní jednotka různě nastavené. Pohledávky v držení podnikatele se dají třídit podle různých kritérií. Pro účel stupně rizika neuhrazení pohledávky je možnost členit pohledávky na

- standardní pohledávky,
- sledované pohledávky,
- nestandardní pohledávky,
- pochybné pohledávky
- a ztrátové pohledávky.

Za standardní pohledávky se považují takové pohledávky, kdy dlužníkova finanční situace je příznivá a předpokládá se splacení pohledávky podle dohodnutých podmínek.

Sledované pohledávky jsou takové pohledávky, které jsou již po splatnosti, ale na základě jednání s dlužníkem se očekává splacení dluhu v plné výši i s úroky z prodlení, popřípadě jiné sankce. Nepředpokládá se žádná ztráta.

Nestandardní pohledávky jsou již po splatnosti a splacení dluhu a sankcí je nejisté, ale částečné splacení pohledávky je vysoce pravděpodobné. V této fázi je vhodné, pokusit se jednat s dlužníkem a dosáhnout takového smluvního vztahu, aby pohledávka byla uhrazena v plné výši včetně příslušenství. Jelikož došlo ke zhoršení finanční situace dlužníka, je pro věřitele důležité zajistit si postavení výměnou za poskytnutí výhody. Poskytnutou výhodou pro dlužníka může být dohoda splátkového kalendáře. V rámci dohody za poskytnutou výhodu pro dlužníka, je vhodné, aby věřitel svoji pohledávku zajistil, či dozajistil vhodným instrumentem např. utvrzením dluhu, rozhodčí doložkou nebo sepsáním notářského zápisu s přímou vykonatelností. Zajištěním si věřitel utvrdí postavení při případném vymáhání pohledávky, kdyby se dlužník dostal do platební neschopnosti.

Pochybné pohledávky jsou ty, u kterých je nepravděpodobné, že budou splaceny v plné výši, ale je pravděpodobné pouze částečné uhrazení. Jestli věřitel má zajištěnou pohledávku, tak by mělo dojít k jeho uspokojení s časovou prodlevou alespoň do výše hodnoty zajištění. Pokud zajištění není, je i v této fázi vhodné domluvit zajištění či dozajištění za nějakou poskytnutou výhodu. Ovšem lze narazit na to, že dlužník může být již omezený s nakládáním se svým majetkem a tyto úkony mohou být zpětně sporovány jako neúčinné. „*V případě existence více věřitelů se dlužník může dopustit zajištěním či uspokojením jen některého věřitele trestního činu zvýhodnění věřitele dle § 233 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku.*“ Jak tvrdí Perthen (2015, str. 28). S ohledem na to, že dlužník v takové situaci nemá už moc nezatíženého majetku, musí být věřitel obezřetný. Pokud k dohodě s dlužníkem o zajištění dluhu nedorazí, měla by následovat předžalobní výzva a následně podána žaloba. Zároveň s podáním žaloby by měl věřitel začít zjišťovat informace o tom, jak dlužník nakládal se svým majetkem od zhoršení finanční situace, aby se nesnažil majetek ukrýt nebo zvýhodnit jiného věřitele.

Ztrátové pohledávky jsou takové, které jsou nenávratné nebo návratné jen ve velmi malé hodnotě a návratnost velmi malé hodnoty může být provedena v budoucnu. V případě, kdy podnikatel eviduje takovou pohledávku, lze postupovat podle toho, jestli se dlužník dostal do špatné finanční

situace náhle nebo postupně. Jestli se dlužník dostal do špatné finanční situace postupně, tak věřitel prošel již jednotlivými fázemi pro pohledávky nestandardní a pochybné, v této fázi by měl věřitel bezodkladně přistoupit k vymáhání nebo postoupení pohledávky. Pokud se dlužník dostal do situace náhle, měl by věřitel rychle jednat s dlužníkem o zajištění pohledávky, případně přistoupit k vymáhání dluhu nebo pohledávku ještě zkusit prodat.

Pohledávky nestandardní, pochybné a ztrátové lze označit jako problémové pohledávky. Problémovým pohledávkám musí podnikatel věnovat větší pozornost a jsou s nimi spojeny určité náklady. U takových pohledávek existuje riziko, že nebudou uhrazeny nebo jen z části a obezřetností podnikatele se lze vzniku problémovým pohledávkám alespoň částečně vyhnout dostatečnou prevencí.

Prevencí proti vzniku problémových pohledávek by se mělo začít již v první fázi nastavení řízení pohledávek ještě před uzavřením smlouvy. Podle významu a obvyklé výše svých pohledávek za obchodními partnery by měl podnikatel stanovit přiměřeně systém hodnocení dlužníků. Při nastavení systému hodnocení dlužníků musí podnikatel zvážit, jaké procesy lustrace budou nastaveny a pro jakou skupinu dlužníků podle toho, jestli se jedná o stálé zákazníky, vysoce příjmové zákazníky, nové zákazníky, právnické osoby, fyzické osoby, dceřiné či mateřské společnosti aj. Za předpokladu vzniku pohledávek s vyšší hodnotou za obchodními partnery, budou tyto pohledávky vyhodnoceny podnikatelem jako více rizikové a v systému hodnocení dlužníků budou tito obchodní partneři podrobeni důkladnější lustraci.

2.2.3 Prevence vzniku problémových pohledávek

Podnikatelé běžně rozlišují pohledávky před splatností a po splatnosti. Také lze posuzovat pohledávky za stálými odběrateli, kteří jsou již známí a pohledávky vůči novým odběratelům, začínajícím podnikatelům aj. Noví dosud neznámí odběratelé mohou pro podnikatele představovat riziko, že nebudou plnit své závazky. Proto je vhodné před uzavřením smlouvy, ověřit bonitu nového odběratele z veškerých dostupných informací. Detailnost ověření odběratele by mělo odpovídat hodnotě pohledávky, činnosti podnikání a platební morálce v daném odvětví aj. Občas lze dohledat informace o odběratelích i ze zpravodajství na internetových stránkách, pokud již měli v minulosti nějaké problémy. Relevantní informace ke zhodnocení potencionálního odběratele, lze dohledat z veřejných rejstříků.

Zejména se jedná o obchodní rejstřík, kde obchodní společnosti mají povinnost každoročně zakládat účetní závěrku a v některých stanovených případech i výroční zprávu. Zhodnocením účetní závěrky získá podnikatel informace o hospodářské situaci odběratele. Pokud účetní závěrka není založena v obchodním rejstříku, může to signalizovat problémy, či negativní vztah odběratele k plnění povinností. Tyto informace lze dohledat na adrese www.justice.cz.

Dalším veřejně dostupným zdrojem informací je Administrativní registr ekonomických subjektů tzv. ARES, který je pod správou Ministerstva financí ČR. Prostřednictvím aplikace ARES lze zjistit

údaje o fyzických a právnických osobách, např. informace z obchodního rejstříku, poskytnutých dotacích, státní podpoře, informace o vydaných živnostenských oprávněních a údaje o plátcovství DPH, zda není odběratel vedený jako nespolehlivý plátec. Prostřednictvím aplikace ARES jsou údaje souhrnně zpřístupněny z informačních systémů pro vedení registrů a evidencí veřejné správy o ekonomických subjektech, tyto informace nemusí být aktuální a úplné, mají jen informativní charakter. Aplikace ARES je přístupná na https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

Dále se nabízí možnost ověření potencionálního odběratele prostřednictvím insolvenčního rejstříku tzv. ISIR. Insolvenční rejstřík eviduje veškeré právnické a fyzické osoby, vůči kterým byl podán insolvenční návrh nebo jej na sebe sami podaly. Nachází se zde informace o řízeních vedených vůči těmto osobám a také o insolvenčních řízeních vedených v minulosti. Je-li odběratel vedený v insolvenčním rejstříku, lze se domnívat, že jeho majetková situace není příznivá, ovšem pokud na něj nebyl podán šikanózní návrh. ISIR je dostupný na stránkách www.justice.cz.

Dalšími relevantními zdroji informací může být Centrální registr úvěrů provozovaný ČNB, katastr nemovitostí, rejstřík trestů právnických osob a daňový portál, kde lze dohledat, jestli odběratel není vedený jako nespolehlivý plátec. Dále se nabízí možnost vyhledávání informací pomocí Centrální evidence exekucí, ale tato služba je oproti ostatním placená.

Existují i placené aplikace, kde je vyhodnocena platební morálka podnikatelských subjektů.

Informace o zahraničních odběratelích lze dohledat prostřednictvím European Business Register (Obchodním rejstřík evropské unie), který je dostupný na stránkách www.ebr.org.

2.2.4 Smluvní dokumentace

Podle občanského zákoníku je v některých případech možné uzavřít smlouvu ústně i obsah smlouvy měnit ústně. V tomto případě je pro případném vymáhání pohledávky obtížnější domáhání se práva dokazováním. Lze proto doporučit, mít vždy smlouvy podloženy písemně se správně vymezeným obsahem, protože takto sepsaná smlouva poslouží jako vodítko stran, co přesně bylo dohodnuto a zároveň ulehčuje v případném sporu důkazní situaci. Ve smlouvě je vhodné předem vyloučit možnost ústní změny smlouvy. Může se totiž stát, že i při dobré vůli obchodních partnerů, si každý bude pamatovat dohodu odlišně a nepodaří se prokázat situaci ani za pomoci výpovědí svědeckých osob.

Proto při vzniku pohledávky ze závazkových smluvních vztahů, které jsou vyšší majetkové hodnoty nebo jsou vázány na delší časové období, je důležité zachytit smluvní vztah v písemné formě. Aby se mohla smlouva v písemné formě považovat za platnou, musí obsahovat podpisy jednajících osob, které nemusí být pokaždé vlastnoruční. Vlastnoruční podpis může být nahrazen elektronickým podpisem či jinými elektronickými prostředky, pokud je to u takových smluv obvyklé, ale pokaždé musí být zachycen obsah jednání a určená jednající osoba.

Základem každé uzavřené smlouvy by mělo být zřetelně jasné, kdo ji uzavírá, co je předmětem smlouvy, kdy má být plněno a za co. Smlouva může ještě obsahovat i další ujednání, které záleží na vlastnostech toho, čeho se smlouva týká.

„Pokud k plnění ze strany podnikatele dojde na základě ústně uzavřené smlouvy, kterou se nepodaří prokázat, nebo dokonce bez platné smlouvy, přesto lze alespoň při doložení potvrzení o poskytnutí služby či dodání zboží pohledávku alespoň s částečným úspěchem vymáhat, i když její výše už bude sporná. Doklad o předání zboží nebo poskytnutí služby, na kterém je uvedeno, co bylo předmětem plnění, kdo plnění převzal, a ideálně cena plnění potvrzená druhou stranou je pak něco jako možnost poslední záchrany.“ Jak tvrdí Perthen (2015, str.16).

2.3 Zajištění pohledávek

Při obchodování mezi podnikateli, kdy věřitel poskytuje určité plnění, podstupuje riziko, zda mu dlužník svůj dluh uhradí. V takovém případě lze snížit riziko věřitele z nezaplacení pohledávky prostřednictvím zajišťovacího instrumentu. Zajištění pohledávek podle právního řádu, pomocí zajišťovacích instrumentů je vymezeno zákonem č. 89/2012 Sb., OZ. Zajištění pohledávky lze provést

- zástavním právem,
- zadržovacím právem,
- ručením,
- finanční zárukou,
- zajišťovacím převodem práva,
- dohodou o srážkách ze mzdy,
- dokumentárním akreditivem
- a utvrzením dluhu.

2.3.1 Zástavní právo

Zástavní právo je upraveno § 1309 - § 1394 OZ. Právní vztah vzniká mezi zástavním dlužníkem a věřitelem, v některých případech zástavcem, který zastaví věc k zajištění dlužníkova dluhu. Účastníci se dohodnou, co bude předmětem zástavního práva. Podle § 1310 OZ zástavou může být každá věc, s níž jde obchodovat.

Zástavním právem lze zajistit i nepeněžitý dluh. Zajištění nepeněžitého dluhu záleží na ujednání stran, jak rozsah vymezí, ale výše zajištěného dluhu musí být nějak určitelná.

Zástavní právo se využívá pro zajištění pohledávek tak, že věřitel je oprávněn se domáhat uspokojení pohledávky z věci zastavené, pokud nedojde ke včasnému a řádnému splacení dluhu. Pokud se strany dohodnou, můžou tento nárok v zástavní smlouvě vyloučit.

Dále podle § 1341 OZ zástavní právo lze zřídit k věci, která ještě není majetkem zástavního dlužníka, v tomto případě zástavní právo vznikne v momentě, kdy se zástavní dlužník stane vlastníkem věci. Budoucí zástavní právo na věc může být zapsáno předem do veřejného seznamu nebo do rejstříku zástav, jestli s tím stávající vlastník souhlasí.

Písemná forma zástavního práva je vyžadována v případech, kdy to zákon jednoznačně stanoví. Určí-li zástavní smlouva podmínku vzniku zástavního práva zápisem do rejstříku zástav, musí podle § 1326 OZ mít zástavní smlouva formu veřejné listiny.

2.3.2 Zadržovací právo

Právní úprava zadržovacího práva je vymezena § 1395 - § 1399 OZ. Zadržovací právo je zajišťovací instrument, který umožňuje zřídit zajištění k cizí movité věci jednostranným jednáním věřitele. Na rozdíl od ostatních instrumentů zadržovací právo nemá smluvní povahu, jedná se jen o vedlejší právo mezi věřitelem a dlužníkem.

Zadržovací právo se uplatňuje především pro zajištění již splatného dluhu. Jestli je pravděpodobné, že dlužník svůj dluh nesplatí, může věřitel zadržet věc před datem splatnosti dluhu. Podle § 1395 OZ, odst. 2 lze zadržovacím právem zajistit také i nesplatný dluh pokud,

- dlužník nezajistí dluh jinak, ačkoliv smlouva nebo zákon jej k tomu zavazuje,
- prohlásí dlužník, že dluh nesplatí
- a je-li evidentní, že dlužník dluh nesplní následkem okolností, které u něho nastaly a ani to nemohlo být zřejmé při vzniku dluhu.

Zadržovací právo obvykle zaniká uspokojením dluhu nebo tím, že zanikla zadržovaná věc. Dále zadržovací právo může zaniknout dohodou, když dlužník dá věřiteli jinou jistotu, že dluh splatí. Tato jistota poskytnutá věřiteli musí být dostatečná s možností, aby ji poskytla i třetí strana. Zadržovací právo také může zaniknout za situace, kdy se práva věřitel sám zřekne, anebo oboustrannou dohodou.

2.3.3 Ručení

Právní úprava ručení je vymezena § 2018 - § 2028 OZ. Ručení je vztah, který nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem, ale mezi věřitelem a třetí osobou tzv. ručitelem. Vztah mezi věřitelem a ručitelem vzniká smlouvou, ta však může vzniknout i bez souhlasu dlužníka. Věřitel poskytne ručiteli veškeré potřebné podklady o pohledávce. Závazek ručitele k věřiteli vznikne písemným prohlášením ručitele, kde prohlašuje splnění závazku za dlužníka.

Ručitel je zavázán smlouvou, uspokojit pohledávku věřitele v případě, kdy ji dlužník neuspokojil po tom, co ho k tomu věřitel písemně vyzval. Tento zajišťovací vztah zabezpečuje

uspokojení pohledávky věřitele tak, že může pohledávku vymáhat přímo po ručiteli, když dlužník pohledávku neuspokojil.

Při ručení závazku je věřitel povinen písemně vyzvat dlužníka k plnění závazku, tím ručitel získává větší jistotu v průběhu vypořádání závazku ze strany dlužníka, že věřitel nebyl v této věci nečinný. V případě, že ze strany věřitele došlo k pochybení např. nečinnosti při vymáhání pohledávky a tím je pohledávka promlčena, aj. může ručitel uplatnit všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník. Podle § 2022 OZ má ručitel právo odepřít plnění, jestliže vinou věřitele nemůže být pohledávka uspokojena dlužníkem. Při splnění dluhu ručitelem, je ručitel oprávněn požadovat náhradu po dlužníkovi, za poskytnuté plnění věřiteli.

Ručení je obvykle časově neomezené, ovšem nevylučuje se ze zákona i omezení, pokud si to zúčastněné strany sjednají. Podstata tohoto zajišťovacího instrumentu spočívá v tom, že ručení se nevztahuje k osobě dlužníka, ale k pohledávce věřitele. Podle § 2026 odst. 2 ručení nezaniká, pokud dluh zanikl nemožností dlužníka, tento dluh splatit. Z tohoto důvodu ručení nezaniká smrtí dlužníka a ručitel nadále ručí za splnění dluhu ve stejném rozsahu, kterému se zavázal.

2.3.4 Finanční záruka

Finanční záruka je právně ukotvena § 2029 - § 2039 OZ. Tento zajišťovací instrument vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že nesplní-li dlužník určitý dluh věřiteli nebo splní-li jiné sjednané podmínky v záruční listině, výstavce uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše sjednané peněžní částky.

Výstavcem může být kdokoliv kompetentní a koho si strany sjednají, v tomto případě se jedná o finanční záruku. Pokud je výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo jedná se o bankovní záruku. Podle § 2029 odst. 2 je nutné u finanční i bankovní záruky mít tuto smlouvu sepsanou v písemné formě.

Bankovní záruka je charakteristická větší jistotou oproti finanční záruce, neboť banky vždy hodnotí riziko nesplnění podmínek u klienta. Za poskytnutí této záruky si banka účtuje závazkovou odměnu, která se liší podle délky platnosti záruky a míry rizika. Tento vztah je upraven smlouvou mezi bankou a dlužníkem, jehož závazek má být zajištěn a vzniká jednostranným písemným prohlášením banky vůči věřiteli, a to v okamžiku doručení záruční listiny věřiteli.

2.3.5 Zajišťovací převod práva

Právní úprava zajišťovacího převodu práva je vymezena § 2040 - § 2044 OZ. Tento zajišťovací instrument spočívá v převedení nějakého majetkového práva dlužníka nebo třetí osoby na věřitele, pro

zajištění závazku dlužníka. Na věřitele může být převedeno jen právo, které je svou podstatou převoditelné.

Při nesplnění závazku je věřitel uspokojen z převedeného práva místo splněním dluhu. Pokud se týká zajišťovací převod práva věci, která je zapsaná ve veřejném seznamu, tak podle § 2041 OZ vzniká zajištění, zápisem do tohoto seznamu. Ve smlouvě by měly být uvedeny

- potřebné informace k identifikaci dlužníka a věřitele,
- den kdy došlo k uzavření smlouvy a datum splatnosti dluhu,
- částka poskytnutá dlužníkovi,
- předmět zástavy a jeho hodnota ke dni uzavření smlouvy,
- prohlášení dlužníka,
- prohlášení věřitele,
- práva a povinnosti věřitele a dlužníka
- a zánik zajištění převodu práva.

Smlouva by měla obsahovat i tzv. rozvazovací podmínku, která zavazuje věřitele, aby po splnění zajištěného závazku převedl zpět právo na dlužníka. Strany se mohou dohodnout ve smlouvě taktéž na tzv. fiduciárním převodu, kdy je zajišťovací převod práva bez rozvazovací podmínky. Při fiduciárním převodu práva nedojde hned po splnění dluhu k automatickému obnovení práva, nýbrž věřitel po uspokojení dluhu musí svým jednáním právo zpět převést.

Jestli je obvyklá cena jistoty vyšší než, výše zajištěného dluhu, tak věřitel podle § 2044 odst. 2 vyplatí osobě peněžní částku, která poskytla jistotu, ve výši odpovídajícímu rozdílu, po započtení nákladů souvisejících s výkonem zajišťovacího práva. V případě, že není ve smlouvě vyjádřena hodnota jistoty a výše dluhu, je na věřiteli, aby dokázal, že obvyklá cena jistoty výši zajištěného dluhu nepřevyšuje.

2.3.6 Dohoda o srážkách ze mzdy

Dohoda o srážkách ze mzdy je právně vymezena § 2045 – 2047 OZ. Jedná se o dohodu, která zajišťuje dluh mezi věřitelem a dlužníkem pomocí srážek z příjmů. Takto lze zajistit jakýkoliv dluh zaměstnance vůči věřiteli pomocí tohoto zákonného instrumentu. Srážky lze uplatnit u mzdy nebo platu, náhrady mzdy nebo náhrady platu, odměn ze smluv o výkonu závislé práce a ostatních příjmů, u kterých se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou nebo platem.

Pokud nejde o uspokojení práva zaměstnavatele vůči zaměstnanci, ale o uspokojení práva třetích stran, tak je nutný souhlas od zaměstnavatele. V okamžiku předložení této dohody plátcí mzdy věřitel nabývá právo na výplatu srážek. Podle § 2046 OZ náklady související s placením srážek za první dohodu nese zaměstnavatel, v případě dalších smluv o srážkách ze mzdy půjdou náklady již k tíži dlužníka.

2.3.7 Dokumentární akreditiv

Dokumentární akreditiv se považuje za platební a zároveň zajišťovací instrument a v českém právu je vymezen § 2682 – § 2693 OZ.

Podstata dokumentárního akreditivu spočívá v tom, že na žádost klienta banky (příkazce) je umožněno z jeho účtu zaplatit oprávněné osobě (beneficientovi), pokud tato oprávněná osoba splní do určité doby stanovené podmínky. Za tuto službu si banka (výstavce) nárokuje vůči příkazci akreditivní odměnu. Musí-li příkazce u banky složit určité finanční prostředky ještě před otevřením akreditivu, jedná se o krytý akreditiv. Podmínky akreditivu jsou přesně stanoveny v dokumentech, které jsou předány bance, ve kterých jsou uvedeny žádosti o otevření akreditivu (v akreditivní listině). Teprve až po splnění všech podmínek, může beneficiant čerpat akreditiv.

Tento bankovní nástroj se využívá jako platební a zajišťovací prostředek především při obchodování se zahraničím. Podstata akreditivu spočívá v zajištění platby ve prospěch kupujícího.

2.3.8 Utvrzení dluhu

Dluh lze utvrdit buď sjednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu. Utvrzením dluhu nedochází k zajištění pohledávky, nýbrž dochází k právnímu potvrzení existence dluhu a tak, je zvýšená šance jeho vymahatelnosti při případném soudním sporu.

Smluvní pokuta

Právní úprava smluvní pokuty jako jeden z nástrojů utvrzení dluhu se nachází v § 2048 - § 2052 OZ.

Smluvní pokuta se sjednává mezi smluvními stranami, za případné porušení stanovených podmínek, přitom platí, že ji lze sjednat vedle úroků z prodlení. Plní funkci paušalizované náhrady škody tzn., v případě porušení povinností ze strany jednoho z účastníků, je zavázán zaplatit pokutu oprávněnému účastníkovi, i když mu nevznikla škoda. Proto nelze v případě sjednané smluvní pokuty uplatňovat další nárok na náhradu škody a věřitel nemusí prokazovat vznik a výši škody, uplatní se paušálně smluvní pokuta. V případě hrozící škody by měla být smluvní pokuta stanovena alespoň v takové výši, aby pokryla potencionální škodu. Zaplacením smluvní pokuty nezaniká povinnost, splnit to co je sjednané ve smlouvě.

Pro lepší průkaznost je vhodné, aby smluvní pokuta byla sjednána ve smlouvě tak, aby z jejího obsahu bylo možné určit výši nebo způsob určení pokuty. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném než peněžitém plnění a měla by motivovat dlužníka ke splnění dluhu řádně a včas.

Za určitých podmínek může soud na návrh dlužníka snížit smluvní pokutu, pokud je nepřiměřeně vysoká k významu a hodnotě zajišťované povinnosti.

Uznání dluhu

Právní úprava ohledně uznání dluhu je vymezena § 2053 a § 2054 OZ.

Uznání dluhu lze učinit poté, až dluh vznikl. Jedná se o jednostranný právní úkon dlužníka adresovaný věřiteli, že zaplatí svůj dluh co do určeného důvodu a určité výše. Většinou se dluh uznává až v době splatnosti.

Předmětem uznání může být peněžitý i nepeněžitý dluh, avšak výše uznaného dluhu musí být objektivně vyjádřena v písemné formě, aby byl dluh určitelný a dohoda průkazná. Pro věřitele z toho plynou výhody, že v případě soudního sporu nemusí prokazovat dluh ani výši dluhu v době uznání.

Dnem uznání dluhu začíná plynout nová promlčecí lhůta 10 let a pohledávku lze uznat opakovaně i několikrát za sebou.

Věřitel se může vyhnout zdlouhavému soudnímu řízení, uznáním dluhu formou notářského zápisu, s doložkou přímé vykonatelnosti. Tato listina je založena na účincích vykonatelného exekučního titulu, na jehož základě je možné přímo podat návrh na exekuci, jestliže dlužník svou povinnost řádně a včas nesplní.

2.4 Zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou

U splatných pohledávek se běžně postupuje tak, že sám věřitel zkouší kontaktovat dlužníka a upozorňuje ho na úhradu, snaží se zjistit důvody zpoždění platby, případně se s dlužníkem snaží jinak domluvit na uspokojení pohledávky např. zápočtem pohledávek. Až když selže i tento postup a dlužník nesplatil závazek, lze pohledávky vymáhat mimosoudně a to prostřednictvím

- postoupením pohledávky,
- inkasní agenturou,
- rozhodčím řízením,
- mediačním řízením
- a notářským zápisem.

2.4.1 Zápočet pohledávky

Problematika zápočtu pohledávek v obchodních vztazích je upravena § 1982 - § 1991 OZ.

Jedná se o vzájemné vyrovnání pohledávek mezi zúčastněnými subjekty. Dohoda o vzájemném zápočtu se většinou uzavírá písemnou smlouvou, která by měla obsahovat dostatečnou identifikaci obou smluvních stran a přesnou identifikaci pohledávek, které jsou předmětem zápočtu. Při společném plnění mezi více subjekty se může podle § 1991 provést zápočet jednostranným úkonem, pokud jeden

z účastníku projeví vůli vůči druhému subjektu o zápočet pohledávek, i když jedna ze stran neprojeví zájem dluh splatit vzájemným zápočtem.

Při zápočtu pohledávek se často stává, že se částky vzájemně započtených pohledávek nerovnají, a tak vznikne na jedné straně doplatek.

2.4.2 Postoupení pohledávky

Právní úprava pro podmínky při postoupení pohledávek se nachází v § 1879 - § 1887 OZ.

K postoupením pohledávek dochází zejména mezi podnikateli, a to mezi postupitelem (původní věřitel) a postupníkem (nový věřitel) na základě smlouvy o postoupení pohledávky. K postoupení pohledávky nepotřebuje postupitel souhlas dlužníka, ale má oznamovací povinnost vůči dlužníkovi a také třetím stranám, které poskytli zajištění dluhu (zástavní právo, ručení). Postoupením pohledávky přenechává postupitel právo na určité plnění spojené s pohledávkou včetně jejího zajištění na postupníka.

Pokud byla pohledávka postoupena za úplatu, tak podle § 1885 odst. 1 postupitel postupníkovi ručí za její dobytnost až do výše přijaté úplaty s úroky za to, že pohledávka v době postoupení trvala. Postupitel neodpovídá za dobytnost pohledávky jen v případě, kdy postupník věděl, že pohledávka je budoucí, nejistá nebo nedobytná. Dále postupitel neručí za dobytnost pohledávky v případě, kdy postupník náhodou nebo nedopatřením zapříčinil nedobytnost pohledávky.

Postoupit pohledávky lze jen ty které existují. Postoupit nelze pohledávky které

- zanikají smrtí,
- byly uzavřeny tak, že bylo smluvními stranami vyloučeno postoupení
- nebo kdyby se změnou věřitele změnil obsah pohledávky k tíži dlužníka.

I když OZ nevyžaduje písemnou formu smlouvy o postoupení pohledávky, je pro lepší průkaznost uzavírána písemně. Postoupit lze pohledávky i faktoringové a forfaitingové společnosti.

Faktoring a forfaiting nemá v českém právu specifické vymezení, tudíž lze tyto operace považovat zejména za postoupení pohledávek a postoupení souboru pohledávek, které jsou ukotveny v českém právu § 1879 - § 1887 OZ. Dále lze vycházet ze zákona o dani z příjmu, upravující postoupení pohledávek.

Faktoring

Faktoring představuje předem smluvně sjednaný odkup krátkodobých pohledávek faktoringovou společností nebo jen část těchto pohledávek před datem splatnosti. Jedná se především o banky a pojišťovny. Tato služba se obvykle poskytuje bez možnosti zpětného postihu dodavatele, kdyby

odběratel nezaplatil (tzv. bez regresu). Organizace odkupující pohledávky se nazývá faktor. Pro pohledávky, které lze postoupit faktorovi platí, že

- není vyloučeno postoupení pohledávky na jiného věřitele,
- doba splatnosti obvykle nepřekračuje 180 dní,
- pohledávky nejsou zajištěny a vznikly na základě obchodního úvěru
- a pohledávka není zatížena právem třetích stran.

Odkoupením těchto postoupených pohledávek se faktor stává věřitelem a přebírá od dodavatele všechna rizika, případně při nedodržení podmínek ze strany dlužníka, vymáhá dluh po dlužníkovi. Za toto riziko faktor účtuje ziskovou marži, částku diskontu a část nákladů spojených s vymáháním pohledávky. Faktor proplácí určitý procentní podíl obvykle 80 – 90 % jmenovité hodnoty pohledávky, v závislosti na bonitě dlužníka, na riziku, na počtu a hodnotě pohledávek, aj.

Společnost, která postoupila pohledávky faktorovi, již nadále tyto pohledávky v účetnictví neeviduje. Výhodou pro klienta může být, okamžité proplacení sjednané výše pohledávek a v případě faktoringu bez regresu přenáší riziko na faktora. Další možností pro věřitele je postoupení pohledávky forfaitingové společnosti.

Forfaiting

Forfaiting stejně jako faktoring není nějak v českém právu vymezen, tedy se vychází převážně ze stejné legislativy, jako by se jednalo o postoupení pohledávky.

Forfaiting se především využívá při obchodním styku se zahraničními odběrateli a je jednou z metod střednědobého, případně dlouhodobého financování vývozních úvěrů. Vyznačuje se odkupem dosud nesplacených pohledávek, ale na rozdíl od faktoringu s dobou splatnosti delší než je 180 dní až několik let, které jsou zajištěny bankovní zárukou, avalovou směnkou, bankou nebo dokumentárním akreditivem s odloženou splatností.

Pohledávky odkupuje specializovaná forfaitingová společnost bez možností zpětného postihu dodavatele, kdyby odběratel nezaplatil. Společnost zajišťující forfaiting plně přijímá riziko inkasa, na rozdíl od faktoringových společností, které mohou v některých případech zpětně postihnout i dodavatele, pokud nebyla uzavřena dohoda na faktoringu bez regrese.

Náklady forfaitingu závisí podle délky úvěru a zejména na vyhodnocení rizika forfaitéra. Náklady forfaitingu se skládají z diskontu, rizikové přírážky a poplatku za zpracování.

2.4.3 Inkasní agentury

Jednou z možností, jak vymáhat pohledávky mimosoudně, je prostřednictvím inkasní agentury. Tyto agentury jsou specializovány na vymáhání pohledávek prostřednictvím všech zákonných

prostředků tak, aby dlužník uhradil dluh v co nejkratším čase. Spolupracují s advokáty, exekutory a jinými specialisty vázanými na tuto činnost. Služby nabízené inkasními agenturami mohou být mimosoudní a soudní inkaso, odkup pohledávek, zahraniční inkaso, zajištění exekuce a další služby v oblasti pohledávek.

Jak je známo, ne všechny inkasní agentury jsou solidní a při výběru by měl podnikatel vybírat tak, aby mu to nepoškodilo jméno. Solidní inkasní agentury jsou vedeny v seznamu Asociace inkasních agentur, který je dostupný na webové stránce www.aiacz.cz/seznam-clenu/. Mimo toho je na této webové stránce dostupný etický kodex asociace, kterým se musí řídit tito členové asociace. Cena sjednaná mezi subjekty, se určuje procentem z vymožené částky tak, aby byla zajištěna motivace inkasní agentury, vymoci od dlužníka co nejvyšší částku v souladu se zákony a dobrými mravy.

Rovněž vymáhání pohledávky vlastními silami nese určité finanční náklady. Náklady, které nese společnost věřitele při vymáhání pohledávky vlastními silami, lze jen těžko odhadnout, neboť jsou zahrnuty v mzdových nákladech, v nákladech za právní služby, aj. Zapojením inkasní agentury vzniklé náklady na vymáhání pohledávky jsou podloženy daňovým dokladem a jsou daňově uznatelné.

2.4.4 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je vymezeno zákonem č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Rozhodčí řízení se také někdy nazývá arbitráž. Jedná se o mimosoudní způsob řešení sporů majetkové povahy nestrannými a nezávislými rozhodci, kteří mají za úkol sjednat dohodu mezi podnikateli. Výhodou rozhodčího řízení je, že je neveřejné a v porovnání s běžným soudním řízením, je často rychlejší a s nižšími náklady. Další výhodou oproti soudnímu řízení je, že rozhodcem může být specialista na danou oblast sporu a tím může být dosaženo u komplikovanějších případů vyšší pravděpodobnosti spravedlivějšího ukončení sporu. Typická oblast pro řešení sporů cestou rozhodčího řízení je obchodní oblast, zahrnující zahraniční tak i vnitrostátní obchod.

Zúčastněné strany mají dvě možnosti při řešení sporu prostřednictvím rozhodčího řízení a to

- smlouva o rozhodci, ta se použije v případě, již vzniklého sporu
- a rozhodčí doložkou, která se využívá u dohod, kdy hrozí nějaký spor.

Rozhodci, kteří mohou být určení, jsou evidováni v seznamu rozhodců vedeným Ministerstvem spravedlnosti, který je dostupný na stránkách www.rozhodci.justice.cz.

Rozhodčí řízení může probíhat buď jako řízení před jedním nebo více rozhodci jmenovanými stranami sporu. V takovém případě se rozhodčí řízení nazývá řízení „ad hoc“ nebo řízení před institucionálním rozhodčím soudem, který je založený na základě zákona.

Po ukončení rozhodčího řízení se vydá rozhodčí nález, který má účinky soudního rozhodnutí. Soud může na návrh jakékoliv strany zrušit rozhodčí nález, a to v případě pochybností např. nemožnosti vydání rozhodčího nálezu, nemožnosti projednat věc před rozhodcem, neplatnosti rozhodčí doložky atd.

Dne 1.12. 2016 vstoupil v platnost zákon č. 258/2016 Sb., který novelizoval zákon o rozhodčím řízení. Zásadní změnou je, že nelze uzavírat rozhodčí smlouvu v obchodním styku se spotřebitelem. Je to z důvodu ochrany spotřebitele, kdy spotřebitel se mohl ocitnout v nevýhodné pozici, např. v minulosti se několikrát prokázaly vazby mezi věřitelem a rozhodci.

2.4.5 Notářský zápis

Notářský zápis se svolením přímé vykonatelnosti se provádí prostřednictvím notáře, který se řídí především zákonem č. 358/1992 Sb., zákon české národní rady o notářích a jejich činnosti.

Notářský zápis se využívá u pohledávek s vyšší dlužnou částkou a také, když podnikatel se chce více pojistit, pro případ neplnění závazků ze strany dlužníka. Notářský zápis zajišťuje právní uznání dluhu tak, že dlužník uznává závazek splnit dluh. Pro věřitele je výhodou, že nemusí nic prokazovat u soudu, ušetří na soudních poplatcích a vyhne se zdlouhavému nalézacímu řízení.

Notářský zápis se svolením přímé vykonatelnosti, posiluje postavení věřitele, protože má přímo vykonatelný titul a když dlužník nesplatí dluh, může zrovna věřitel přejít k exekučnímu vymáhání pohledávky.

2.5 Zajištění pohledávek po splatnosti soudní cestou

Když věřitel již vyčerpal všechny možnosti, aby se s dlužníkem domluvili na úhradě pohledávky a dlužník se stále nemá ke splnění závazku, nabízí se další možnost, jak vymáhat pohledávku, a to soudní cestou. Soudně lze vymáhat pohledávku prostřednictvím

- soudního řízení,
- insolvenčního řízení,
- a exekučního řízení.

2.5.1 Soudní řízení

Základním právním předpisem pro postup občanského soudního řízení je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění.

Vymáhání pohledávky soudní cestou znamená, že věřitel se dovolává svého práva, na uspokojení pohledávky po dlužníkovi, formou státního donucení.

Má-li věřitel pohledávku vůči dlužníkovi, která je již po splatnosti a dlužník nereaguje na výzvy k zaplacení pohledávky nebo nehodlá dluh zaplatit, může se věřitel obrátit na soud. Předtím než věřitel podá žalobu na dlužníka, musí poslat dlužníkovi předžalobní upomínku. Pokud ani to nepomůže k uhrazení pohledávky, může věřitel žalovat dlužníka. V takovém případě následuje sporné nalézací řízení, ve kterém soud zjišťuje, co je právem.

V průběhu soudního řízení věřitel vystupuje v pozici jako žalobce (navrhovatel) a dlužník jako žalovaný (odpůrce). Průběh sporného řízení o pohledávce začíná podáním žaloby na dlužníka. Příprava před jednáním zahrnuje zejména úhradu soudního poplatku, odstranění vad žaloby, opatření důkazů a podání výzvy k vyjádření žalovaného. Při formulaci žaloby je nezbytnou součástí žalobní petit, v němž je uvedeno, čeho se žalobce žalobou domáhá. Žalobní petit je formulovaný jako výrok rozhodnutí, kterým žalobce očekává, jak bude soudem žalovanému uloženo.

Řízení před soudem zahajuje žalobce podáním žaloby u místně příslušného soudu odpůrce. Žaloba musí obsahovat všechny informace potřebné k identifikaci dlužníka a pohledávky včetně ostatních dokumentů, které prokazují nárok žalobce na plnění. K dokladům přiloženým k žalobě se dávají i upomínky tzv. výzvy k zaplacení. Kromě toho musí žalobce jednoznačně určit věc, které se žaloba týká. V případě pohledávky to může být hodnota pohledávky, úroky z prodlení, náklady advokáta, soudní poplatky aj. Po těchto krocích následuje jednání.

Průběh jednání spočívá v přednesu žaloby a vyjádření žalovaného, následuje dokazování, závěrečné návrhy a na konec vyhlášení a vydání rozhodnutí. Vyhoví-li soud žalobci je dlužníkovi následně doručeno rozhodnutí a pokud se neodvolá, rozhodnutí nabyde právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí. Tím dojde, k vynucení povinnosti, uloženou vykonatelným rozhodnutím soudu, která nebyla splněna dobrovolně.

Soudní řízení je zahájeno ke dni doručení žaloby na soud a ukončeno jedním ze tří rozhodnutí a to

- rozsudkem, o kterém soud rozhoduje ve věci samé a lze vždy podat odvolání,
- usnesením, kterým soud rozhoduje ve všech případech a někdy se nelze proti usnesení odvolat
- a platebním rozkazem.

Pokud se žalovaný neodvolá ve stanovené lhůtě, rozhodnutí soudu nabývá právní moci.

Rozsudek

Jestliže nebylo soudem rozhodnuto ve zkráceném řízení, kdy nebyl vydán platební rozkaz anebo vydán byl, ale na základě podaného odporu byl zrušen, či žalovaný nepřevzal do vlastních rukou poštu s rozhodnutím, výsledkem soudního řízení je rozsudek. Rozsudek lze rozlišit na

- a) rozsudek pro uznání, který soud vydá např. když žalovaný, nárok nebo základ nároku žalobce uzná, nebo

- b) rozsudek pro zmeškání, když se žalovaný nedostaví k prvnímu soudnímu jednání věci, bez včasné a důvodné omluvy i přestože převzal doručené předvolání. Podmínka v tomto případě je, že žalobce se dostavil k soudu a navrhl rozsudek pro zmeškání.

Usnesení

Podle zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, část třetí – řízení v prvním stupni, hlava čtvrtá: Rozhodnutí, §167, odst. 1,„...*Usnesením se rozhoduje zejména o podmínkách řízení, o zastavení nebo přerušení řízení, o odmítnutí návrhu, o změně návrhu, o vzetí návrhu zpět, o smíru, o nákladech řízení, jakož i o věcech, které se týkají vedení řízení.*“

Platební rozkaz

Právní úprava platebního rozkazu je vymezena § 172 - § 174 zákona č. 99/1963 Sb. Občanské soudní řízení.

Pokud dlužník nereaguje na opakované, doporučeně zasílané výzvy k zaplacení pohledávky, může věřitel podat u soudu návrh na vydání platebního rozkazu. Platební rozkaz je rozhodnutí ve zkráceném soudním řízení, vydává se v případech, kdy jde o zaplacení dlužné částky. Při podání návrhu na platební rozkaz musí žalobce uhradit náklady soudního řízení. V návrhu se kromě dlužné částky uvádí i úrok z prodlení a náklady na soudní řízení, které hradí žalobce současně při podání návrhu platebního rozkazu. Žalovaný může do 14 dnů od doručení rozhodnutí, podat odpor proti platebnímu rozkazu. Jestliže žalovaný nepodá odpor ve stanovené lhůtě, tak platební rozkaz nabývá právní moci po 15 dnech od doručení. Od nabytí právní moci začíná také běžet nová promlčecí lhůta 10 let.

Lze podat i elektronický platební rozkaz neboli ePlatební rozkaz, který funguje jako zkrácené řízení. Elektronický platební rozkaz je upraven § 174a zákona č. 99/1963 Sb. Občanské soudní řízení.

Žalobce může prostřednictvím ePlatebního rozkazu vymáhat částku do 1.000.000 Kč. Soudní poplatek je nižší než u standardního platebního rozkazu. Elektronický platební rozkaz lze podat přes portál www.justice.cz v sekci epodatelná. Pro podání ePlatebního rozkazu musí žalobce vyplnit formulář se všemi zákonem stanovenými náležitostmi jako u standardního platebního rozkazu, který podepíše zaručeným elektronickým podpisem a odešle. Vydá-li soud elektronický platební rozkaz, žalovaný může jako u standardního platebního rozkazu podat do 14 dnů odpor, při čemž je následně elektronický platební rozkaz je zrušen v plném rozsahu a soud nařídí jednání.

Rozhodnutí soudu jako rozsudek, usnesení a platební rozkaz patří mezi typické exekuční tituly. Pokud žalobce disponuje platebním rozkazem vůči dlužníkovi a uplynula doba k plnění, stanovená v rozhodnutí soudu, stane se rozhodnutí vykonatelné a lze se pohledávky domáhat exekučně. Ke způsobilosti exekučního titulu je potřeba opatřit rozhodnutí o vyznačenou doložku právní moci a vykonatelnosti, na jejímž základě lze přistoupit k exekučnímu řízení. K vyznačení doložky právní moci

a vykonatelnosti na rozhodnutí, je nutné ho zaslat soudu, který toto rozhodnutí vydal, s žádostí o vyznačení doložky. Pak lze podat návrh na exekuci.

2.5.2 Exekuční řízení

Exekuční řízení je upraveno především zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), dále zákonem č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, Ústavou aj.

Exekuční řízení neboli exekuce je nucený výkon exekučního titulu, kterým lze vymáhat peněžitou částku od dlužníka vykonatelným titulem ve prospěch oprávněného. V tomto řízení se používá označení stran jako oprávněný (věřitel) a povinný (dlužník). Do exekučního řízení vstupuje ještě jedna strana a tou je soudní exekutor.

Soudní exekutor provádí za úplaty, nucený výkon exekučního řízení a má postavení úřední osoby. Musí být nezávislý, nesmí provádět jinou neslučitelnou výdělečnou činnost, řídí činnost exekutorského úřadu, je podnikající fyzickou osobou, splňující předpoklady podle exekutorského řádu aj. Aby mohl soudní exekutor provést exekuci, musí nejprve požádat exekutorský soud, o pověření k provedení exekuce.

Aby soud nařídil výkon rozhodnutí musí být splněny podmínky, že

- věřitel disponuje vykonatelným exekučním titulem,
- dlužník ve stanovené lhůtě neplní své povinnosti
- a následně musí oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí.

Před podáním návrhu na exekuci může, oprávněný poslat povinnému předexekuční upomínku, ve které je stanoveno datum pro splnění povinností. Návrh na výkon rozhodnutí podává oprávněný a musí obsahovat stejné náležitosti jako by se jednalo o návrh na žalobu. Nezbytnou součástí návrhu je způsobilý exekuční titul, s vyznačenou doložkou právní moci a vykonatelnosti. Bez toho nelze nařídít exekuci. Právem oprávněného je volba soudního exekutora ze seznamu soudních exekutorů zveřejněného na webových stránkách Exekutorské komory ČR, které jsou dostupné na www.ekcr.cz.

Oprávněný má možnost, aby určil v návrhu, jakým způsobem bude prováděn výkon exekuce povinného, od něhož se domáhá uspokojení pohledávky, avšak rozhodnutí vydává soud. Návrh může obsahovat pouze jednu z možností způsobu provedení výkonu rozhodnutí. Nelze provádět několik způsobů výkonu rozhodnutí současně.

Možnosti, z kterých si může oprávněný určit v návrhu, jak uspokojit pohledávku, jsou

- zaplacením peněžitě částky,
- přikázáním pohledávky
- a prodejem majetku.

V případě zaplacení peněžitě částky se jedná např. o srážky ze mzdy. Příkazáním pohledávky jde o příkaz u peněžitěho ústavu dlužníka, aby byly odečteny z dlužníkova účtu peníze ve prospěch oprávněného. „*Příkazání pohledávky z účtu u peněžitěho ústavu by mělo být ve sféře podnikatelské jedním z hlavních způsobů exekuce.*“ Jak tvrdí Bařinová a Vozňáková (2007, s.66). V případě prodeje majetku dlužníka se jedná o postižení majetku movitého i nemovitého a jeho následným zpeněžením v dražbě v průběhu exekučního řízení.

Před zahájením exekučního řízení, má právo soudní exekutor požadovat po oprávněném zálohu, na úhradu nákladů exekuce. Exekuční řízení je zahájeno dnem, ve kterém došel soudnímu exekutorovi návrh na zahájení exekuce. Po posouzení návrhu soudním exekutorem, zda byly dodrženy zákonné požadavky na jeho srozumitelnost a určitost, požádá příslušný soud dle místa sídla o pověření k provedení exekuce. Po vydání pověření příslušným soudem, soudní exekutor vyrozumí povinného a oprávněného o zahájení exekuce. Povinnému je současně s vyrozuměním doručen první exekuční příkaz na majetek, exekuční návrh, exekuční titul a výzva k dobrovolnému splnění.

Nutno podotknout, že při exekuci, kdy má být dotčen majetek povinného, je oprávněný nucen označit tento majetek. Soud majetek povinného aktivně nedohledává.

Exekuční řízení je ukončeno, až je celá částka vymožena včetně nákladů na exekuci. Tím jsou zrušeny exekuční příkazy a exekuce je splněna. Pokud došlo k zastavení exekuce pro nemajetnost, může soudní exekutor vyúčtovat oprávněnému náklady na exekuci. Podle § 109, zákona č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), je exekuční řízení přerušeno, když se povinný ocitne v insolvenčním řízení. V tomto případě je žádoucí dle § 173 odst. 2, IZ, aby povinný přihlásil svou pohledávku do insolvenčního rejstříku. Na základě výsledků insolvenčního řízení, se může exekuce proti povinnému zahájit a provést.

Exekuční tituly

Jak již bylo zmiňováno, exekuční titul je potřebný podklad věřitele, pro podání žádosti na soud, aby nařídil exekuci dlužníka. Návrh na nařízení exekuce podává oprávněný až v okamžiku, kdy povinný nesplnil dobrovolně ve stanovené lhůtě to, co mu exekuční titul ukládá.

Podle exekučního řádu je přípustné i provedení exekuce, která nemusí být výsledkem soudního řízení, jedná-li se o notářský zápis s přímou vykonavatelností. Tento zápis se stává exekučním titulem, již při dobrovolném sepsání smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem.

2.5.3 Insolvenční řízení

Právní úprava insolvenčního řízení se nachází v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen IZ). Insolvenční řízení je zvláštní způsob soudního řízení, o projednání úpadku dlužníka a jeho řízení. Dlužník je v úpadku, pokud má

- více věřitelů,
- peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti
- a tyto závazky není schopen plnit.

Návrh na zahájení insolvenčního řízení, podává věřitel nebo sám dlužník, když dlužník není schopen plnit závazky vůči věřitelům. Návrh na zahájení insolvenčního řízení se podává u věcně příslušného insolvenčního soudu dlužníka, který informuje vyhláškou o zahájení řízení v insolvenčním rejstříku do 2 hodin od přijetí návrhu. Zveřejněním vyhlášky začínají platit účinky insolvenčního řízení.

Od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, je dlužník povinen zdržet se nakládání s majetkovou podstatou v takovém rozsahu, jak stanovuje zákon. Omezení se nevztahuje na úkony nutné ke splnění povinností stanovených zvláštními předpisy, zejména k obvyklému hospodaření při provozu podniku, k odvrácení hrozící škody, k plnění zákonné vyživovací povinnosti a ke splnění procesních sankcí. Právní úkony učiněné dlužníkem, které jsou v rozporu s omezením insolvenčního řízení, jsou vůči věřitelům neúčinné.

Pro konkrétní řízení je soudem ustanoven insolvenční správce, který je vybírán ze seznamu insolvenčních správců vedený Ministerstvem spravedlnosti. Mezi hlavní činnosti prováděné insolvenčním správcem patří, nakládání s majetkovou podstatou dlužníka, zpeněžení majetkové podstaty dlužníka při konkursu a řešení insolvenčních sporů dlužníka. Insolvenční správce zastupuje zájmy věřitelů a provádí svou činnost tak, aby věřitelé byly maximálně uspokojeni.

Důležité pro věřitele je, že se včas dozví o dlužníkovi, který se ocitl v insolvenčním řízení, proto je vhodné, aby věřitel kontroloval insolvenční rejstřík, zda se tam některý z dlužníků neocitl. Pokud se některý z dlužníků ocitne v insolvenci, musí věřitel přihlásit svoji pohledávku nejpozději ve lhůtě stanovené v usnesení o úpadku. Na webových stránkách spravovaných Ministerstvem spravedlnosti www.justice.cz lze dohledat insolvenční rejstřík a přihlásit pohledávku.

V přihlášce pohledávky se uvádí, jestli se jedná o pohledávku zajištěnou či nezajištěnou. Pohledávky zajištěných věřitelů jsou uspokojovány přednostně oproti pohledávkám nezajištěných věřitelů. U zajištěné pohledávky musí věřitel uvést údaje o zajištění spolu s dokumenty, které tuto skutečnost dokazují.

V insolvenčním řízení se řeší úpadek dlužníka několika způsoby s ohledem, zda se jedná o fyzické osoby či právnické osoby.

Úpadek fyzických osob se řeší způsobem oddlužení, konkursem nebo nepatrným konkursem. Dále je rozlišováno, jestli jde o podnikající nebo nepodnikající osoby. Úpadek podnikajících fyzických osob se řeší buď konkursem nebo za určitých podmínek nepatrným konkursem. Pro nepodnikající fyzické osoby, lze řešit úpadek oddlužením nebo nepatrným konkursem.

Ocitne-li se v úpadku právnická osoba, lze to řešit v insolvenčním řízení buď konkursem nebo reorganizací. Dle §389 1a, zákona č. 182/2006 Sb., IZ za určitých podmínek je možnost u právnických osob, řešit úpadek dlužníka oddlužením.

Oddlužení

Oddlužením lze řešit úpadek nepodnikajících fyzických osob a návrh na oddlužení může podat jen sám dlužník zároveň s insolvenčním návrhem. Dle § 398 odst. 1 zákona 182/2006 Sb, IZ oddlužení může probíhat dvěma způsoby a to tak, že dlužník uspokojí své věřitele z výtěžku majetkové podstaty, či prostřednictvím splátkového kalendáře nebo prohlášením dlužníka o kombinaci obou způsobů. Podmínkou pro povolení oddlužení soudem je, aby dlužník byl schopen v průběhu 5 let, splatit aspoň 30 % hodnoty svých dluhů nezajištěným věřitelům.

V lednu 2019 poslanecká sněmovna schválila novelu insolvenčního zákona, kterou prezident ČR následně podepsal s účinnou platností od 1. června 2019. Tato novela insolvenčního zákona zmírňuje podmínky oddlužení.

Novelou insolvenčního zákona se zavádí především změny a to

- doba oddlužení 3–5 let,
- dlužník musí předem prokázat, že na splacení 30 % dluhů má dostatečné zdroje,
- nesplatí-li dlužník po dobu 5 let 30 % dluhů, může soud rozhodnout o prominutí zbytku dluhů,
- oddlužení se povolí dlužníkům, kteří jsou schopni hradit měsíčně 2.178 Kč, v některých případech 1.800 Kč.

Změny se týkají i pořadí uspokojování věřitelů, kdy podřízenými pohledávkami se stanou pokuty, penále a úroky, pokud převyšují částku jistiny.

Konkurs a nepatrný konkurs

Způsob řešení úpadku konkursem lze provést u fyzických i právnických osob a spočívá ve zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a výtěžek z peněz slouží, k uspokojení přihlášených pohledávek věřitelů v insolvenčním řízení. Prohlášením konkursu je insolvenční správce oprávněn nakládat s majetkem v majetkové podstatě dlužníka. Dle § 312 odst. 4 zákona č 182/2006 Sb. IZ pohledávky, které jsou z výtěžku uspokojeny jen částečně nebo vůbec, nezanikají.

V případě nepatrného konkursu jde především o rychlé a hospodárné insolvenční řízení. Podmínkami pro rozhodnutí o nepatrném konkursu pro podnikající fyzické osoby jsou, že

- nebyl zjištěn celkový obrat dlužníka dle § 1d odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví, přesahující 2.000.000 Kč

- a dlužník nemá více než 50 věřitelů.

Reorganizace

Tuto možnost úpadku či hrozícího úpadku dlužníka lze použít jen u právnické osoby. Návrh na reorganizaci podniku může podat dlužník, ten však potřebuje souhlas schůze věřitelů nebo také může podat návrh přihlášený věřitel.

Cílem reorganizace je, ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vztahů mezi dlužníkem a věřiteli. Dlužník při reorganizaci pokračuje v provozu podniku, ale jen v mezích nastaveného reorganizačního plánu. Povolením reorganizace dlužníkovy podniku znamená pro věřitele větší pravděpodobnost, že jejich pohledávky budou splaceny v celkové výši. Při reorganizaci se zpravidla postupně uspokojují pohledávky věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, přitom na jeho činnost dohlíží insolvenční správce. Hospodaření podniku podléhá soudem schválenému reorganizačnímu plánu, kdy plnění tohoto plánu je pod kontrolou věřitelů. Insolvenční správce dohlíží na to, jestli se plní dohodnutý reorganizační plán.

Insolvenční zákon umožňuje řešit úpadek dlužníka u právnické osoby reorganizací za podmínek, že právnická osoba není v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Další podmínky pro povolení reorganizace jsou, že podnik musí dosahovat za předcházející období, než byl podán insolvenční návrh, alespoň obrátu dle § 1d odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve výši 50 mil. Kč nebo zaměstnává nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru. Úpadek dlužníka lze řešit reorganizací, i když nedosahuje ani jedné z podmínek, ale musí sestavit plán reorganizace podniku a nechat ho schválit minimálně polovinou zajištěných a nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek.

Reorganizace je zrušena buď splněním reorganizačního plánu, zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu nebo přeměnou reorganizace v konkurs.

2.6 Způsoby zatajení majetku dlužníků

Jestliže věřitel ve fázi vymáhání své pohledávky za dlužníkem, začíná mít z vývoje okolností podezření, že by z majetku dlužníka nebyla uspokojena jeho pohledávka, měl by začít s ověřením toho, jak dlužník zacházel se svým majetkem několik let zpětně, než se dostal do problémů. Může se totiž stát, že dlužník dostávající se do finančních problémů, ví o tom, že v budoucnu nebude moci plnit své závazky a nebude chtít přijít o všechn svůj majetek, může se pokusit ukrýt část svého hodnotného majetku před věřiteli, aby v budoucnu s tímto majetkem opět mohl nakládat. V takovém případě dlužník tento majetek nejčastěji převádí na osoby blízké nebo na nově založené obchodní společnosti ovládané příbuznými. Když zjistí věřitel, že dlužník převádí svůj majetek, neměl by na nic čekat a co nejdříve tomu zabránit, využitím institutu předběžného opatření, který je vymezen § 74 – § 77a zákona č. 99/1963

Sb., občanský soudní řád, pomocí něhož bude dlužníkovi zakázáno nakládat s konkrétním majetkem. Pokud má dlužník více věřitelů, lze také zamezit nakládání s majetkem podáním insolvenčního návrhu.

Dříve než věřitel může využít institutu předběžného opatření, musí se dostat k relevantním informacím, týkajících se podezřelých aktivit ze strany dlužníka, kterými mohou být zejména bezplatně nebo za neobvyklou cenu převedený majetek na osoby blízké, nově vzniklé nebo získané obchodní společnosti. K takovým informacím se může věřitel dostat pomocí veřejných rejstříků, zejména z katastru nemovitostí a z obchodního rejstříku. Poněkud kontroverzní možností pro věřitele při podezření na ukrývání majetku ze strany dlužníka, se nabízí podání trestního oznámení pro podezření z trestného činu, a to trestných činů jako poškození věřitele či zvýhodnění věřitele. „*Podnikatel jako oznamovatel a potencionální poškozený má možnost nahlédnout do policejního spisu, a tak i v případě odložení věci může alespoň načerpat informace a důkazy o podezřelých majetkových transakcích.*“ Jak tvrdí Perthen (2015, str. 48).

Pokud věřitel vypátral relevantní informace, které usvědčují dlužníka z krácení uspokojení pohledávky věřitele tak, že se snažil svůj majetek ukrýt, lze takové jednání napadnout jako neplatné nebo neúčinné. Za neplatné jednání se bere v potaz zejména, když by dlužník uzavřel fiktivní kupní smlouvu, a tak předstíral existenci jiného závazku, který jako by chtěl uhradit a takovým způsobem ukrýt majetek před věřitelem. Také se může jednat o fiktivní zápočty pohledávek, kdy vlastník údajné pohledávky za dlužníkem odkoupí od dlužníka za uvedenou cenu nějaký majetek tak, že proti svému závazku zaplatí kupní cenu a započte fiktivní pohledávku. Proti takovému jednání se může věřitel dovolat svého práva pro neplatnost podle § 586 zákona č. 89/2012 Sb., OZ nebo úplnou neplatnost podle § 588 zákona č. 89/2012 Sb., OZ. Většinou pro věřitele je problém dostat se k takovým informacím, které by poukazovaly na jednání dlužníka na nakládání se svým majetkem prostřednictvím fiktivních operací.

Dalším způsobem, jak vyvést majetek u dlužníků, kterými jsou právnické osoby, je převodem této právnické osoby včetně statutárního orgánu na špatně dostupného cizince nebo osobu ve špatném sociálním postavení. „*Dotyčný „nový vlastník“ a statutární orgán podepisuje kromě smluv o převodu hlavně potvrzení o převzetí již vyvedeného majetku a také převzetí účetnictví, které se tím stává obvykle nedohledatelným.*“ Jak tvrdí Perthen (2015, str. 49).

3 DAŇOVÉ A ÚČETNÍ ASPEKTY POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI A OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

3.1 Pohledávky v účetních předpisech

Pohledávky jsou obsahově vymezeny ČÚS č. 017 – zúčtovací vztahy. Účelem standardu je stanovit základní postupy účtování zúčtovacích vztahů za účelem dosažení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. Pomocí tohoto standardu je určeno, že pohledávky se účtují do 3. účtové třídy – zúčtovací vztahy. Do této účtové třídy se účtují pohledávky z obchodních vztahů, poskytnuté zálohy a závdavky dodavatelům s výjimkou záloh na dlouhodobý majetek a závdavků na zásoby.

V soustavě podvojného účetnictví se pohledávky podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů rozděluje

- podle § 10 na dlouhodobé pohledávky, které v okamžiku sestavení účetní závěrky mají dobu splatnosti delší než jeden rok a vykazuje se zde i odložená daňová pohledávka a
- podle § 11 na krátkodobé pohledávky, které v okamžiku sestavení účetní závěrky mají dobu splatnosti kratší než jeden rok.

Podle této vyhlášky jsou pohledávky rozděleny na dlouhodobé a krátkodobé a jsou obsahově vymezeny v návaznosti na rozvahu.

Po vzniku pohledávky se kontroluje, jestli informace zaznamenané v pohledávce jsou správné a nevyskytují se v ní chyby. Po kontrole správnosti informací se pohledávka musí ocenit.

Oceňování pohledávek

Oceňování pohledávek je upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a Českými účetními standardy. Pohledávky se běžně oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, pokud však byly nabyty za úplatu nebo vkladem, tak se ocení pořizovací cenou. Dále lze pohledávky ocenit reálnou hodnotou, ale jen v případech, kdy to vyžaduje zvláštní zákon např. opce, pevné termínové operace. Pohledávky v cizí měně musí účetní jednotka přepočítat na české koruny v okamžiku ocenění devizovým kursem vyhlášeným ČNB. Následně je pohledávka zařazena podle druhu do evidence pohledávek.

Inventarizace pohledávek

Významnou činností, která spadá do řízení pohledávek je inventarizace. Postup při inventarizaci pohledávek je vymezen zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a Českými účetními standardy. Inventarizaci pohledávek se zjišťuje skutečný stav pohledávek účetní jednotky. Probíhá tak, že se ověřuje, zda zjištěný stav pohledávek zaznamenaný v účetnictví odpovídá stavu pohledávek zjištěných dokladovou inventurou. Inventarizace je prováděna průběžně nebo minimálně až k rozvahovému dni.

Účetní jednotky jsou povinny archivovat pohledávky po dobu 5 let počínaje koncem účetního období, kterého se týkají. Případné inventarizační rozdíly se zaznamenají v účetnictví pomocí opravných položek.

3.2 Vykazování pohledávek v účetních výkazech

Pohledávky patří do aktiv, které tvoří významnou část oběžného majetku podniku a evidují se v knize pohledávek. V této knize se evidují pohledávky tak, že jsou seřazeny pro přehlednost podle časové posloupnosti, aby se předešlo zmeškání lhůt. Pohledávky jsou vykazovány v rozvaze, výkazu zisku a ztrát a případně se uvedou i v příloze.

Rozvaha

Rozvaha (balance) patří mezi základní účetní výkazy a vyjadřuje souhrnný přehled o finančně-majetkové struktuře účetní jednotky. Cílem rozvahy je podávat věrný obraz účetní jednotky o jejím majetku a zdrojích financování tohoto majetku v peněžním vyjádření. Informace zaznamenané v rozvaze jsou stavovými veličinami a jsou vázány k určitému datu.

Pohledávky jsou v rozvaze vykázány v aktivech pod položkou C.II.1 – dlouhodobé pohledávky a C.II.2 – krátkodobé pohledávky.

Výkaz zisku a ztrát

Výkaz zisku a ztrát (dále jen VZZ) ukazuje jakého hospodářského výsledku bylo dosaženo za sledované období a zároveň obsahuje hodnoty z minulého období tak, aby se hodnoty daly porovnat. Výkaz zisku a ztrát je sestaven do podrobnějšího druhového členění nákladů a výnosů, zobrazující finanční výsledky daných aktivit.

VZZ vyjadřuje finanční výkonost za určité sledované období a sestavuje se zároveň s rozvahou až po ukončení závěrkových prací účetní jednotky.

Ve VZZ jsou primárně zaznamenány náklady a výnosy a s nimi související pohledávky. Jedná-li se o pohledávky po splatnosti, tvoří se k nim opravná položka, která se projeví v účetnictví jako zvýšení či snížení nákladů v závislosti na tvoření a rozpouštění opravných položek. Pro opravné položky ve VZZ je vymezena část E a jedná-li se konkrétně o opravné položky k pohledávkám, jsou zaznamenány pod položkou E.3. – Úpravy hodnot pohledávek.

Příloha

Příloha musí obsahovat všechny požadované informace, které vysvětlují a doplňují údaje uvedené v rozvaze a ve VZZ. V příloze se uvádí údaje za poslední dvě účetní období, aby poskytovala srovnatelnost uzavíraného období s předchozím.

Podle § 39 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, musí být v příloze uvedeny informace týkající se

- pohledávky s dobou splatnosti delší než 5 let,
- pohledávky, které jsou kryty věcnými zárukami,
- opravných položek k pohledávkám po splatnosti,
- celkovou výši podmíněných pohledávek, které nejsou vykázány v rozvaze,
- případně s ohledem na zásadu opatrnosti, vykazovanou odloženou daňovou pohledávku.

3.3 Daňové posouzení pohledávek po splatnosti

Daňové předpisy jsou upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, který také obsahuje pravidla navrácení daně u pohledávek po splatnosti.

Podle účetních předpisů např. při prodeji zboží na fakturu, se pohledávka účtuje na stranu MD oproti výnosům na stranu Dal. Výnos z účetního hlediska podléhá zdanění daní z příjmů, a to bez ohledu na to, kdy dojde k úhradě dlužníkem.

Problém pro účetní jednotku nastává, až když odběratel neuhradí pohledávku, a to pod různými záminkami. Pro podnikatele, který vede účetnictví, to znamená, že z této pohledávky ještě musí odvést daň a daň z přidané hodnoty, i když nedostal zaplacení. Zákon o DZP zmírňuje dopad na účetní jednotku při nezaplacení faktur prostřednictvím tvorby zákonných opravných položek nebo odpisem pohledávky do nákladů, která je za určitých podmínek daňově účinná. Je-li podnikatel plátcem DPH tvoří opravné položky z celé hodnoty pohledávky, včetně DPH.

3.4 Účetní opravné položky

Pokud účetní jednotce nezaplatí odběratel včas a má vůči němu pohledávku, která je již po splatnosti, musí účetní jednotka zohlednit riziko z nezaplacení této pohledávky. K tomu slouží opravné položky k pohledávkám. S ohledem na zásadu opatrnosti musí účetní jednotka, tohle riziko zohlednit tak, že přechodně sníží rozvahovou hodnotu pohledávky prostřednictvím opravné položky. Rozvahová hodnota pohledávky je taková hodnota, která je zaúčtovaná bez vlivu změny reálné hodnoty. Charakter přechodného snížení je dán tím, že je stále pravděpodobné zaplacení celkové hodnoty pohledávky, než bude promlčena. Po zaplacení celkové hodnoty pohledávky se opravná položka k pohledávce zruší. Pokud by se stalo, že by pohledávka byla již promlčena, nevytvořila by se k ní opravná položka, ale musela by ji účetní jednotka zcela odepsat a odepsanou pohledávku by měla ještě převést do podrozvahové evidence.

Postup účtování opravných položek k pohledávkám je podrobně uveden v ČÚS č. 005 – opravné položky, a to v částech 4.4 a 4.5.

V části 4.4 je uveden odkaz na účtovou skupinu 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování, kde se nachází účet 391 – opravná položka k pohledávkám, používaný k zaznamenání snížení hodnoty pohledávek v účetnictví, popřípadě zrušení opravných položek k pohledávkám. V této části ČÚS je popsán postup tvorby opravných položek k pohledávkám podle Zákona o rezervách (dále jen ZoR), kdy při splnění podmínek ZDP jsou opravné položky k pohledávkám daňově uznatelné, jakož i použití opravných položek nad rámec ZoR, které nesplnily podmínky daňové uznatelnosti. Z důvodu tohoto rozpoznání v účetnictví, je také uvedena nutnost použití analytických účtů. Dále je uvedeno, že při tvorbě opravných položek k pohledávce, které jsou v souladu se ZoR a nad rámec tohoto zákona, nesmí přesáhnout účetní hodnotu pohledávky na rozvahovém účtu, k níž je opravná položka tvořena. V případě, kdy je vytvořena opravná položka k nepromlčené pohledávce ve výši 100 % hodnoty, může účetní jednotka tuto pohledávku odepsat, ale zároveň musí tuto opravnou položku zrušit. Pohledávku lze takto odepsat až na výjimky, kdy se jedná o pohledávku za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení. Nedošlo-li k zániku pohledávky, měla by se sledovat na podrozvahových účtech. Případně přijatá úhrada této odepsané pohledávky se zaúčtuje jako výnos na příslušný účet účtové skupiny 64 – jiné provozní výnosy a zachytí se na podrozvahových účtech.

V části 4.5 je odkázáno na ČÚS č. 019 - Náklady a výnosy, ve kterém je v bodě 3.7.5 uveden postup účtování tvorby opravných položek podle § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., na příslušné nákladové účty. V účetnictví se používá účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti, které jsou daňově uznatelné a účet 559 – Tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti, které jsou daňově neúčinné.

Tab. 3.3 Postup účtování opravných položek a následný odpis pohledávky

Datum	Účetní případ	Částka	MD	Dal
10.1. 2017	FAV za zboží DPH 21 %	1.000.000 Kč 790.000 Kč 210.000 Kč	311	604 343
11.8. 2018	Opravná položka 50 %	500.000 Kč	558/559	391.AE
11.8. 2019	Opravná položka 50 %	500.000 Kč	558/559	391.AE
31.12. 2019	Rozpuštění opravné položky	1.000.000 Kč	391.AE	558/559
31.12. 2019	Odpis pohledávky	1.000.000 Kč	546	311
31.12. 2019	Zaúčtování pohledávky do podrozvahové evidence	1.000.000 Kč	751	799

Zdroj: vlastní zpracování

Postup tvorby a použití opravných položek je upraven § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a zákonem České národní rady č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Je-li je na základě inventarizace zjištěno snížení ocenění majetku v účetnictví, které není trvalého charakteru, tak se použijí účetní opravné položky. Na základě inventarizace se posuzuje hodnota a odůvodněnost výše opravné položky. Tvorba opravné položky se účtuje na vrub nákladů a na konci účetního období se o tuto částku pro účely základu daně zvyšuje výsledek hospodaření. Pomine-li důvod vytvořené opravné položky, tak se zruší opačným zápisem, a to ve prospěch nákladů. Použitím opravných položek se z účetního hlediska vyjadřuje reálná hodnota aktiv tak, aby účetní závěrka byla v souladu s principem opatrnosti a podáním věrného a poctivého obrazu účetnictví a finanční situace dané účetní jednotky. Podle § 25 odst. 1 písm. v) ZDP nejsou účetní opravné položky daňově účinné. Pokud účetní jednotka vytvoří účetní opravné položky na vrub nákladů, musí pro zjištění základu daně podle § 23 odst. 3 písm. a bodu 2, zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, o tyto částky zvýšit výsledek hospodaření. Pomine-li důvod a účetní jednotka rozpustí účetní opravné položky, které byly zaúčtovány ve prospěch nákladů či výdajů, lze pro účely zjištění základu daně podle § 23 odst. 3 písm. c) bodu 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, o tuto částku snížit výsledek hospodaření. Účetní jednotka si může zvolit, jak bude opravné položky tvořit a v jaké výši, pokud je tvoří v souladu s principem věrného a poctivého obrazu účetnictví.

3.5 Zákonné opravné položky

V souladu se zákonem České národní rady č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, musí účetní jednotka v případech stanoveným tímto zákonem, tvořit opravné položky. Pokud opravné položky splňují podmínky stanovené ZoR a také splňují podmínky podle § 24 odst. 2 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, jsou daňově uznatelné, ale jen do výše určené pro tvorbu opravných položek stanovené ZoR.

Podmínkami ZoR je určen proces tvorby a výše opravných položek k pohledávkám po splatnosti, které se považují za výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. V souladu se ZoR lze tvořit opravné položky k pohledávkám po splatnosti podle

- § 8 opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- § 8a opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994,
- § 8b opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo a
- § 8c opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do výše rozvahové hodnoty 30.000 Kč.

§ 8 - opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, které se považují za výdaje na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, mohou účtovat jen ti poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví. Opravné položky k pohledávkám mohou účetní jednotky vytvořit až do výše rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky přihlášené u soudu od zahájení insolvenčního řízení do

konce lhůty stanovené rozhodnutím soudu o úpadku nebo do termínu stanoveného podle insolvenčního zákona za podmínky, že soud sloučil rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o oddlužení v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny. V případě, kdyby byla povolena reorganizace dlužníkovu podniku, nemusí věřitel podávat přihlášku, pokud dlužník správně uvedl pohledávku věřitele v seznamu svých dluhů podle zákona č. 182/2006 Sb., IZ. Opravné položky, které jsou výdajem na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů podle tohoto ustanovení, nelze tvořit k pohledávkám a souboru pohledávek nabytým bezúplatně nebo pohledávkám, vzniklých mezi spojenými osobami určenými v zákoně o dani z příjmů.

Podle výsledku insolvenčního řízení se následně opravné položky zruší. Také se opravné položky zruší v případě účinného popření pohledávky v průběhu insolvenčního řízení dlužníka. Jestli zaniknou důvody pro existenci opravné položky k pohledávce za dlužníkem v insolvenčním řízení nebo se tak poplatník rozhodne z vlastní vůle, může snížit opravnou položku na úroveň podle ustanovení § 8a a dále by se postupovalo podle tohoto paragrafu.

§ 8a – opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994

Podle ustanovení § 8a odst. 1 mohou poplatníci daně, kteří vedou účetnictví, tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, které se považují za výdaje k dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a pokud se nejedná o pohledávky z úvěrů či rezerv na bankovní záruky za úvěry poskytnuté bankami. V tomto případě mohou poplatníci daně v období, za které se podává daňové přiznání vytvářet opravné položky za podmínky, že od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo více než

- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky a
- uplynutím více než 30 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

V případě pohledávky nabyté postoupením, u které v okamžiku vzniku byla rozvahová hodnota bez příslušenství vyšší než 200.000 Kč, lze tvořit opravné položky podle § 8a odst. 1 jen, když bylo zahájeno řízení týkající se těchto pohledávek a poplatník daně z příjmů se tohoto řízení řádně účastní. Takovým řízením mohou být rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení.

Opravné položky podle § 8a odst. 1 nelze uplatnit u pohledávek, které byly již odepsány na vrub výsledku hospodaření nebo u pohledávek za členy obchodní korporace za upsaný základní kapitál a mezi spojenými osobami vymezeny § 23 odst. 7 ZDP.

Jestli zaniknou důvody pro existenci opravné položky vytvořené k pohledávce podle § 8a odst. 1, zruší se opravná položka související k dané pohledávce. Dalšími důvody ke zrušení opravné položky může být, že pohledávka je již promlčena nebo odpis pohledávky se považuje za výdaj k dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů podle ZDP.

§ 8c - opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo

V případě, kdy poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví ručí za clo podle celního zákona, mohou tvořit opravné položky k pohledávkám z titulu zajištění cla podle § 8 a 8a jen do výše hodnoty pohledávky, která odpovídá provedené úhradě cla. Pokud ručitel splní dluh za dlužníka, ale ne však do stanovené doby splatnosti určený celními orgány, nemůže tvořit opravné položky k pohledávce z titulu ručení.

§ 8d - opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do výše rozvahové hodnoty 30.000 Kč

Podle tohoto ustanovení může poplatník daně z příjmů v období, za které podává daňové přiznání, vytvořit opravnou položku až do výše 100 %, neuhrazené rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky bez příslušenství, pokud nepostupuje podle § 5, 5a, 6, 8, 8a a 8b ZoR a za splněných podmínek, že

- se nejedná o vzniklou pohledávku za členy obchodní korporace za upsaný základní kapitál a pohledávky mezi spojenými osobami vymezeny § 23 odst. 7 ZDP,
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku není vyšší jak 30.000 Kč,
- uběhlo více jak 12 měsíců od konce sjednané doby splatnosti pohledávky,
- celková hodnota všech pohledávek bez příslušenství za stejným dlužníkem, u kterých uplatňuje poplatník daně z příjmů postup tohoto ustanovení, nepřekročí za období, za které podává daňové přiznání částku 30.000 Kč.

Pokud poplatník daně z příjmů uplatnil opravnou položku k pohledávce podle tohoto ustanovení, je povinen vést samostatnou evidenci k této pohledávce.

3.6 Opravné položky k pohledávkám rozložených do splátek

V některých případech se může odběratel dohodnout s dodavatelem ve smlouvě na zaplacení plnění ve splátkách, a přitom každá jednotlivá splátka má stanovený datum splatnosti, obzvlášť když se jedná o plnění s vyšší celkovou hodnotou. S ohledem na daňové účely musí dodavatel tuto pohledávku musí analyticky rozdělit na dílčí pohledávky podle data splatnosti. K takto rozdělené pohledávce pomocí analytické evidence, tvoří účetní jednotka opravné položky, jako kdyby se jednalo o samostatné pohledávky.

Příklad postupu účtování opravných položek, když je pohledávka rozložená do splátek. V příkladu je uvažováno se splátkami, kdy kupní cena je rozdělena do 3 splátek se splatností vždy k 1. prosinci následujícího roku. Předpokládá se splnění podmínek pro zaúčtování zákonných opravných položek. Účet 391 – opravná položka k pohledávkám je analyticky rozlišen na

- 391.10 – Opravná položka k pohledávce (1. splátka) – účetní,

- 391.11 – Opravná položka k pohledávce (1. splátka) – zákonná,
- 391.20 – Opravná položka k pohledávce (2. splátka) – účetní,
- 391.21 – Opravná položka k pohledávce (2. splátka) – zákonná,
- 391.30 – Opravná položka k pohledávce (3. splátka) – účetní.

Tab. 3.4 Postup účtování opravných položek k pohledávkám rozložených do splátek

ROK 2015	Částka	MD	Dal
Hodnota pohledávky za zboží	9.000.000 Kč		604
1. splátka (splatnost 1.12. 2015)	3.000.000 Kč	311.1	
2. splátka (splatnost 1.12. 2016)	3.000.000 Kč	311.2	
3. splátka (splatnost 1.12. 2017)	3.000.000 Kč	311.3	
ROK 2016	Částka	MD	Dal
1. splátka nepřišla ani do konce roku 2016 a byla vytvořena účetní opravná položka k 1. splátce ve výši 50 %			
Účetní opravná položka k 1. splátce ve výši 50 % pohledávky	1.500.000 Kč	559	391.10
ROK 2017	Částka	MD	Dal
Úhrada 1. splátky ještě v tomto roce nepřišla, tak účetní jednotka uplatnila zákonnou opravnou položku k 1. splátce a zároveň vytvořila účetní opravnou položku k 2. splátce ve výši 50 %			
Zrušení účetní opravné položky k 1. splátce	1.500.000 Kč	391.10	559
Zákonná opravná položka k 1. splátce	1.500.000 Kč	558	391.11
Účetní opravná položka k 2. splátce ve výši 50 % pohledávky	1.500.000 Kč	559	391.20
ROK 2018	Částka	MD	Dal
V tomto roce přišla úhrada od odběratele ve výši 7.500.000 Kč – došlo k plné úhradě 1. a 2. splátky a části 3. splátky a také účetní jednotka vytvořila opravnou položku k 3. splátce ve výši 50 %.			
Úhrada pohledávek	7.500.000 Kč	221	
Úhrada 1. splátky	3.000.000 Kč		331.1
Úhrada 2. splátky	3.000.000 Kč		331.2
Částečná úhrada 3. splátky	1.500.000 Kč		331.3
Zrušení zákonné opravné položky k 1. splátce	1.500.000 Kč	391.11	558
Zrušení účetní opravné položky k 2. splátce	1.500.000 Kč	391.20	559
Účetní opravná položka k 3. splátce ve výši 50 % pohledávky	750.000 Kč	559	391.30
ROK 2018	Částka	MD	Dal
V tomto roce dlužník uhradí zbylou část 3. pohledávky			
Úhrada zbývajících částí 3. splátky	1.500.000 Kč	221	331.3
Zrušení účetní opravné položky k 3. splátce	750.000 Kč	391.30	559

Zdroj: vlastní zpracování

3.7 Odpis pohledávky

Účetní jednotky reagující na skutečnosti, které vedly ke snížení hodnoty pohledávky, k této pohledávce tvořily opravné položky a na základě důvodných skutečností, že se jedná o trvalé snížení hodnoty, mohou uplatnit odpis pohledávky a takto ji vyřadit z rozvahy.

Podle § 28 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, se odpis pohledávky účtuje na vrub syntetického účtu 546 – Odpis pohledávky, účtové skupiny 54 – Jiné provozní náklady. Tento syntetický účet používaný pro odpis pohledávky by měl být analyticky rozlišen na daňově účinný a daňově neúčinný, jak je uvedeno ČÚS č. 001 bodem 2.2.1. písm. f). Nezbytnost evidovat odepsané pohledávky v podrozvahové evidenci je určen ČÚS č. 019 – Náklady a výnosy v bodě 3.6.6., kde je upřesněno, že se evidují buď ve jmenovité hodnotě nebo hodnotě neuhrazené části pohledávky.

Odpisem pohledávky se sníží stav oběžných aktiv o hodnotu odepsané pohledávky, která se projeví ve VZZ. Taktéž se přes náklad z odpisu pohledávky sníží účetní výsledek hospodaření.

Jestli z právního hlediska odepsaná pohledávka stále existuje, tak podle ČÚS č. 001 bodu 2.2.3. písm. k) je nutné takovou pohledávku zachytit v podrozvahové evidenci a nadále ji sledovat. Pokud by došlo, alespoň k částečné úhradě pohledávky evidované v podrozvahové evidenci, jednalo by se jen o účetní výnos, z kterého se neodvádí daň a snížil by se stav podrozvahového účtu o hodnotu odpovídající úhradě. V případě zániku pohledávky v souladu s právem, je potřeba tuto pohledávku vyřadit z podrozvahové evidence.

Daňové posouzení odpisu pohledávky

Aby se jednorázový odpis pohledávky se považoval za daňově uznatelný, musí pohledávka splňovat podmínky podle § 24 odst. 2 písm. y) ZDP. Podle tohoto ustanovení lze celkovou hodnotu nebo část pohledávky odepsat do daňových nákladů za předpokladu, že k této pohledávce byla vytvořena opravná položka podle ZoR. Daňově uznatelným nákladem je hodnota odepsané pohledávky do výše kryté použitím zákonné opravné položky.

Kromě toho lze podle tohoto ustanovení uplatnit daňový odpis i k pohledávkám, ke kterým nejdou tvořit opravné položky podle ZoR z důvodu, že ještě neuplynulo 18 měsíců od doby splatnosti nebo v případě pohledávek nabytých postoupením se jmenovitou hodnotou v době vzniku více než 200.000 Kč a nebylo ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení za dlužníkem,

- u kterého byl soudem zrušen konkurz, z důvodu zcela nepostačujícího majetku dlužníka a poplatník přihlásil pohledávku u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,

- který se ocitl v úpadku nebo mu hrozí úpadek podle výsledků insolvenčního řízení,
- který zemřel, a pohledávku nelze uspokojit vymáháním na dědicích,
- který byl právnickou osobou, jenž zanikla bez právního nástupce a věřitel s původním dlužníkem nebyl spojenou osobou podle § 23 odst. 7,
- na jehož majetek je vázána pohledávka věřitele, je uplatňována veřejná dražba majetku dlužníka, a to podle výsledku této dražby,
- jehož majetek, ke kterému se váže pohledávka věřitele, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Toto ustanovení se nepoužije, jestli již účetní hodnota pohledávky či pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, byla odepsána na vrub výsledku hospodaření. Pohledávky, které již byly přesunuty do podrozvahové evidence, nelze už nikdy vykázat do daňových nákladů.

Pokud je součástí pohledávky i daň z přidané hodnoty, odepisuje se do nákladů i ta část pohledávky, kterou tvoří tato daň.

Účetní odpis pohledávky

V praxi se lze setkat se situací, kdy je zřejmé, že náklady na vymáhání pohledávky převýší její výtěžek a zároveň nejsou splněny ani podmínky pro daňový odpis pohledávky. V takovém případě poplatník, který vede účetnictví, může provést účetní odpis pohledávky, jenž nemá žádnou vazbu na ZDP. Účetní odpis se nepovažuje za výdaj na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a účtuje se na účet 546 – odpis pohledávky, který je nutno rozlišit pomocí analytické evidence podle daňové uznatelnosti. O hodnotu účetně odepsané pohledávky na vrub nákladů musí být podle § 23 odst. 3 ZDP zvýšen výsledek hospodaření. Jak již bylo výše zmíněno, účetně odepsaná pohledávka nezaniká z právního hlediska a účetní jednotka ji nadále sleduje v podrozvahové evidenci. Jestliže byla účetně odepsána pohledávka a následně uhrazena ve stejném zdaňovacím období, tak podle § 24 odst. 2 písm. zc) ZDP odpis pohledávky se považuje za daňově uznatelný náklad, a to do výše příjmu s ní související. V opačném případě, kdyby došlo k úhradě účetně odepsané pohledávky až v následujícím období, tak by se postupovalo podle § 23 odst. 4 písm. e) ZDP a to tak, že příjmy související s touto pohledávkou se nezahrnují do základu daně.

Odpis pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení

Aby věřitel mohl provést daňový odpis pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení, musí být splněny podmínky v souladu se zákonem č. 182/2006 Sb., IZ a § 24 odst. 2 písm. y) body 1 a 2 ZDP.

Podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 1, kdy soud zrušil konkurs z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu. Tato pohledávka měla být vypořádána z majetkové podstaty dlužníka, je možné daňově odepsat pohledávku do nákladů na základě rozhodnutí soudu podle § 308 odst. 1 písm. d) IZ. Z toho vyplývá, že dlužník byl v úpadku

a byl na něho prohlášen konkurz, ale pohledávka nemůže být uhrazena v rámci insolvenčního řízení, z důvodu nedostatku majetku dlužníka.

Pokud poplatník má pohledávku za dlužníkem, který je v úpadku nebo na základě výsledků insolvenčního řízení mu hrozí úpadek, tak věřitel postupuje podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 2. „*Aby se poplatník vyhnul problémům se svým správcem daně, musí především správně interpretovat, co se rozumí slovním spojením „na základě výsledků insolvenčního řízení“.*“ Jak tvrdí Drbohlav a Pohl (2011, str. 102). Totéž slovní spojení je obsaženo i v ZoR v § 8 odst. 2. Ke každému uvedenému ustanovení, jako je podle ZDP a ZoR, je ale potřeba přistupovat zcela odlišně, především s ohledem na výsledné daňové posouzení pohledávky. Jak přistupovat k výše uvedenému slovnímu spojení podle ZDP a ZoR, bylo interpretováno prostřednictvím stanoviska Ministerstva financí v této věci, v příspěvku 263/18.03.09 – Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.

V případě § 8 odst. 2 ZoR je povinen poplatník zrušit opravné položky k pohledávkám za dlužníkem v insolvenčním řízení vždy, když insolvenční řízení už nejde nadále vést. Jedná se o případy, jak subjektivní, tak i objektivní, které spočívají obzvlášť

- ve vadách nebo nedostacích již samého insolvenčního návrhu, kterými v insolvenčním řízení může být odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady podle § 128 IZ,
- zastavení řízení z důvodu nedostatečné podmínky řízení, kterou není možné odstranit,
- pro zpětvzetí insolvenčního návrhu podle § 130 IZ,
- zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodu, že nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku podle § 143 IZ a
- z důvodu nedostatku majetku dlužníka podle § 144 IZ.

Taktéž účetní jednotka musí zrušit opravné položky, když insolvenční soud vydá rozhodnutí o ukončení konkursu po splnění rozvahového usnesení.

V případě § 24 odst. 2 písm. y) bodu 2 ZDP, mohou účetní jednotky uplatnit daňově účinný odpis pohledávky za dlužníkem, který se ocitl v úpadku nebo mu úpadek hrozí jen v případě, kdy bylo vydáno soudem rozhodnutí o úpadku dlužníka podle § 136 IZ a to na základě úspěšného insolvenčního návrhu, jimž bylo zahájeno insolvenční řízení. Věřitelé mohou odepsat pohledávku do daňově uznatelných nákladů podle tohoto ustanovení až v okamžiku, kdy je již zcela jasné, že byly vyčerpány veškeré možnosti na získání úhrady pohledávky některým ze způsobů řešení úpadku a z okolností vyplývajících v insolvenčním řízení vedeného na majetek dlužníka, že pohledávka nemůže být nikdy uhrazena v rámci tohoto řízení. Z toho vyplývá, že za výsledek insolvenčního řízení podle tohoto ustanovení se považuje ukončení jednoho ze zvolených způsobů řešení úpadku dlužníka nebo zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodu nedostatku majetku dlužníka podle § 144 IZ. Dále z uvedeného vyplývá,

že pohledávku nelze daňově odepsat podle tohoto ustanovení z důvodů, které jsou vymezeny v § 142 IZ a to

- odmítnutím insolvenčního návrhu pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost,
- zastavením řízení pro nedostatek podmínky řízení, který není možné odstranit nebo se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu a
- zamítnutím insolvenčního návrhu.

Tedy podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 2 ZDP platí pro možnost odpisu pohledávky do daňových nákladů,

- jsou splněny podmínky pro tvorbu zákonných opravných položek k pohledávce a
- může se tak udělat jen na základě výsledků insolvenčního řízení ve smyslu ZDP a v souladu se stanoviskem MF ČR.

V této souvislosti je insolvenční řízení formou soudního řízení, jestli tedy poplatník podá insolvenční návrh, je naplněna podmínka zahájení soudního řízení.

Příklad postupu účtování při vymáhání pohledávky s datem splatnosti 10.2. 2017 v insolvenčním řízení

- a) v případě, že bude celá hodnota pohledávky uhrazena,
- b) v případě, kdy je pohledávka uspokojena v částečné výši a
- c) v případě, kdy není pohledávka zcela uspokojena z důvodu, že soud zrušil konkurs, protože majetek dlužníka je nepostačující.

Při účtování je potřeba pomocí analytiky rozlišit účet 391 - Opravná položka k pohledávkám na

- 391.1 – Opravná položka k pohledávkám – zákonná,
- 391.2 – Opravná položka k pohledávkám – účetní.

Tab. 3.5 Postup účtování opravných položek

Datum	Účetní případ	Částka	MD	Dal
10.1. 2017	FAV za zboží	1.000.000 Kč	311	604

Zdroj: vlastní zpracování

varianta a)

Tab. 3.6 Postup účtování opravných položek, kdy je celá hodnota pohledávky uhrazena

Datum	Účetní případ	Částka	MD	Dal
31.12. 2017	Opravná položka – účetní 70 % - podle směrnice	700.000 Kč	559	391.2
11.8. 2018	Opravná položka – účetní – snížení hodnoty o 50 %, z důvodu vytvoření zákonné opravné položky, kdy snížená hodnota pohledávky zůstává na 70 %	500.000 Kč	391.2	559
11.8. 2018	Opravná položka – zákonná 50 %	500.000 Kč	558	391.1
1.11. 2018	Úhrada od dlužníka	1.000.000 Kč	221	311
1.11. 2018	Zrušení účetní opravné položky 20 %	200.000 Kč	391.2	559
1.11. 2018	Zrušení zákonné opravné položky 50 %	500.000 Kč	391.1	558

Zdroj: vlastní zpracování

Není potřeba odpisu pohledávky při uspokojení celé hodnoty pohledávky.

varianta b)

Tab. 3.6 Postup účtování opravných položek, kdy je pohledávka uspokojena v částečné výši

Datum	Účetní případ	Částka	MD	Dal
31.12. 2017	Opravná položka – účetní 70 % - podle směrnice	700.000 Kč	559	391.2
11.8. 2018	Opravná položka – účetní – snížení hodnoty o 50 %, z důvodu vytvoření zákonné opravné položky, kdy snížená hodnota pohledávky zůstává na 70 %	500.000 Kč	391.2	559
11.8. 2018	Opravná položka – zákonná 50 %	500.000 Kč	558	391.1
1.11. 2018	Úhrada od dlužníka	200.000 Kč	221	311
1.11. 2018	Zrušení účetní opravné položky 20 %	200.000 Kč	391.2	559
1.11. 2018	Zrušení zákonné opravné položky 50 %	500.000 Kč	391.1	558
1.11. 2018	Odpis zbývajících částí pohledávky do nákladů	800.000 Kč	546	311

Zdroj: vlastní zpracování

Zbývajících část pohledávky v hodnotě 800.000 Kč je daňově uznatelným nákladem podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 2 ZDP.

varianta c)

Tab. 3.7 Postup účtování opravných položek, kdy není pohledávka zcela uspokojena z důvodu, že soud zrušil konkurs, protože majetek dlužníka je nepostačující

Datum	Účetní případ	Částka	MD	Dal
31.12. 2017	Opravná položka – účetní 70 % - podle směrnice	700.000 Kč	559	391.2
11.8. 2018	Opravná položka – účetní – snížení hodnoty o 50 %, z důvodu vytvoření zákonné opravné položky, kdy snížená hodnota pohledávky zůstává na 70 %	500.000 Kč	391.2	559
11.8. 2018	Opravná položka – zákonná 50 %	500.000 Kč	558	391.1
1.11. 2018	Zrušení účetní opravné položky 20 %	200.000 Kč	391.2	559
1.11. 2018	Zrušení zákonné opravné položky 50 %	500.000 Kč	391.1	558
1.11. 2018	Odpis celé hodnoty pohledávky do nákladů	1.000.000 Kč	546	311

Zdroj: vlastní zpracování

Pohledávka v celkové hodnotě 1.000.000 Kč je daňově uznatelným nákladem podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 1 ZDP.

Účelem této kapitoly bylo popsat postup tvorby opravných položek k pohledávkám, kdy opravné položky splňují podmínky daňové uznatelnosti. Dále postup odpisu pohledávky v případech, kdy se považuje a nepovažuje za výdaj vynaložený na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

4 VYHODNOCENÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI V OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

Pro analýzu pohledávek byla vybrána společnost podnikající převážně ve stavebním odvětví, protože platební morálka ve stavebnictví se v České republice řadí mezi ty nejhorší.

Společnost XY, a.s. vznikla v roce 1992 transformací společnosti ze státního podniku na akciovou společnost. Společnost XY, a.s. je součástí nadnárodní skupiny a působí zejména ve střední a východní Evropě. Prostřednictvím svých dceřiných společností holding obchoduje v České republice, na Slovensku, v Polsku, Rakousku, Maďarsku a Německu. Předmět podnikání společnosti je zejména stavební činnost, obchod s pevnými palivy, dodávky kameniva a recyklátů, správa realit a komplexní příprava realizace investic. Ve společnosti XY, a.s. vedou řádně evidenci pohledávek, také prověřují odběratele a využívají různé formy zajištění, nicméně se potýkají s problémy spojenými s pohledávkami po splatnosti a jejich vymáháním.

4.1 Řízení pohledávek ve společnosti

Postup řízení obchodního vztahu v souvislosti s pohledávkami ve společnosti XY, a.s. je popsán ve směrnici k řízení pohledávek, kterým se musí řídit odpovědní pracovníci realizující obchodní kontrakt s obchodním partnerem. Obchodním partnerem je myšleno odběratel a dodavatel.

Potom co společnost dostane nabídku od odběratele na obchodní kontrakt, odešle pracovník odbytu požadavek na založení obchodního partnera. Následně manažer financí při vyhovění požadavku potvrdí založení nového obchodního partnera. Proces založení obchodního partnera zahrnuje i kontrolu insolvenčního rejstříku a jiných rejstříků, kterou provádí manažer financí. Dále je manažerem financí vytvořen report obsahující souhrnné informace o ekonomických ukazatelích společnosti, vztazích s propojenými osobami a základními informacemi včetně historických údajů a následné vyhodnocení rizika. Manažer financí při zakládání karty odběratele, analyzuje míru rizika především s ohledem na výši limitu obliga.

Nezbytnou součástí při založení nového obchodního partnera je zadání údaje o předpokládaném objemu obchodů a na tom závislé předpokládané maximální otevřené saldo pohledávek obchodního partnera, které představuje výši neuhrazených faktur. Předpokládané maximální saldo pohledávek obchodního partnera je podkladem pro nastavení limitu obliga. V případě požadavku na výši limitu obliga překračující 1 mil. Kč, musí tento požadavek schválit ředitel společnosti a vždy je vystavena kreditní informace.

Podle individuálního posouzení se kreditní informace vyžaduje někdy i u odběratelů, kteří nepřekračují částku 1 mil. Kč limitu obliga, pokud je k tomu důvod. Kreditní informace jsou poptávány u pojišťovny, u které jsou pohledávky pojišťovány. Kreditní informace obsahuje analýzu finanční

stability a vyhodnocení kredibility společnosti. O kreditní informaci žádá pracovník odbytu u manažera financí a následně manažer financí žádá pojišťovnu o vystavení kreditní informace.

Při zakládání každého nového obchodního partnera je stanovena doba splatnosti vystavených faktur. Standardní doba splatnosti je 30 dní od vystavení faktury. Pokud je požadavek na dobu splatnosti vyšší než 30 dní, tak tuto žádost musí schválit ředitel společnosti XY, a.s.

Pokud obchodní partner překročí limit obliga o více jak 5 % jsou dodávky pozastaveny. Podmínky pro obnovení dodávek jsou buď, poklesem otevřeného salda pod 105 % nastavené hodnoty limitu obliga nebo schválení ředitelem společnosti.

Kontrola pohledávek po splatnosti se provádí minimálně 2x týdně. Písemné upomínky jsou odesílány podle toho, v jaké kategorii odběratelů je dlužník zařazen. Kategorie odběratelů jsou normální, významní a VIP. V tabulce 4.1 jsou znázorněny termíny vystavení upomínky a kdy dojde k vyúčtování úroků z prodlení podle jednotlivých kategorií.

Tab. 4.1 Posílání upomínek

NORMÁLNÍ		
UPOMÍNKY	ODESLANÁ PO	ÚROKY
1.	7 dnech	NE
2.	13 dnech	ANO
3.	13 dnech	ANO
CELKEM	33 dní	
VÝZNAMNÍ		
1.	14 dnech	NE
2.	13 dnech	NE
3.	13 dnech	ANO
4.	13 dnech	ANO
CELKEM	53 dní	
VIP		
1.	21 dní	NE
2.	13 dní	NE
3.	13 dní	NE
4.	13 dní	ANO
5.	13 dní	ANO
CELKEM	73 dní	

Zdroj: Vlastní zpracování podle směrnice firmy

4.2 Zajištění pohledávek

S ohledem na riziko nezaplacení pohledávek za odběrateli, využívají ve společnostech XY, a.s. různých zajišťovacích instrumentů, z důvodu vyšší jistoty úhrady. K zajištění pohledávek využívají pojištění pohledávek, úrok z prodlení, zástavní právo, uznání dluhu v návaznosti na splátkový kalendář.

4.2.1 Zajištění pohledávek před splatností

Pojištění pohledávek

Téměř každému odběrateli je v návaznosti na výši limitu obliga nastaven pojistný limit, který je vždy nižší nebo roven limitu obliga. Pojistný limit není přidělen odběratelům, se kterými probíhá obchod formou záloh nebo plateb v hotovosti.

Pro pojištění odběratelů s limitem obliga do 1 mil. Kč je potřeba splnit podmínku, uhrazení vystavené faktury s odloženou splatností, alespoň do 15 dnů po uplynutí doby splatnosti během posledních 12 měsíců. U stávajících i nových odběratelů s limitem obliga do 1 mil. je nastaven pojistný limit na 20.000 Kč – 1.000.000 Kč. Konkrétní výše pojistného limitu je nastavena s ohledem na výši obliga, požadavek odpovědného pracovníka odbytu a vyhodnocení míry rizika. V případě nesplnění těchto podmínek je nastavený pojistný limit 0 Kč.

U odběratelů s limitem obliga nad 1 mil. Kč je výše pojistného limitu neomezena. Podmínkou udělení takového pojištění je schválení pojišťovnou pohledávek. V takových případech pojišťovna s ohledem na vlastní hodnocení finanční situace a stability odběratele, nemusí pojistný limit udělit, případně vyhoví, ale jen do částečné výše, než je požadovaný pojistný limit. V případě úplného zamítnutí pojištění ze strany pojišťovny pohledávek je nastaven pojistný limit 0 Kč.

Pojistný limit je odebrán, když do uplynutí lhůty 60 dnů po splatnosti je odběratel nahlášen k vymáhání pojišťovně pohledávek. Současně je limit obliga snížen na 0 Kč, zastaveny všechny dodávky a tato změna je zaznamenána na kartě odběratele. Pokud je odběratel v prodlení, byť jen s 1 fakturou více než 60 dnů a nebyl nahlášen pojišťovně pohledávek, je pojistný limit odebrán a limit obliga upraven.

V kartě každého odběratele je uvedeno, jestli je odběratel pojištěn a jak je nastaven pojistný limit.

Podle pokynů pojišťovny pohledávek o změně bonity klienta, je v případě neomezeného pojistného limitu tento limit upraven. Následně se rozhodne o snížení nebo odebrání limitu obliga, případně doby splatnosti a zaznamená se tato skutečnost do karty odběratele.

Úrok z prodlení

V případě nedodržení termínu splatnosti pohledávek, je dlužníkovi vždy účtován úrok z prodlení. Tento úrok se skládá ze zákonného úroku z prodlení a smluvního úroku z prodlení, kdy součet těchto obou složek tvoří celková sazba úroku, který je vyjádřen v procentech dlužné částky za každý den, který je dlužník v prodlení.

Zákonný úrok z prodlení je definován § 1970 OZ a je vyjádřen v procentech za den v prodlení.

Smluvní úrok z prodlení je stanoven ve všeobecných obchodních podmínkách, které jsou součástí uzavřené obchodní smlouvy mezi společností XY, a.s. a odběratelem.

V některých případech na základě předchozí dlouhodobé spolupráce a dobrých vztahů s odběratelem lze úrok z prodlení prominout, ale zákonný úrok z prodlení prominout nelze.

Zástavní právo

Další možností zajištění pohledávky, kterou využívají ve společnosti XY, a.s. je zástavní právo. Tato varianta zajištění ve společnosti XY, a.s. je využívána jen zřídka, a to v případech, když se zdá být odběratel rizikový z pohledu splacení pohledávky a tehdy využijí tohoto zajišťovacího instrumentu. Předmětem zajištění se volí hodnotnější věc, než je hodnota pohledávky ve vlastnictví odběratele či v osobním vlastnictví majitele.

4.2.2 Zajištění pohledávek po splatnosti

Dohoda o uznání dluhu v návaznosti na splátkový kalendář

Pohledávky po splatnosti do 30 dní řeší pracovník odbytu, přiřazený k příslušnému odběrateli, který je v prodlení. Dlužník, který je v prodlení se zaplacením pohledávky, je písemně vyzýván k úhradě prostřednictvím upomínek.

Pracovník odbytu informuje vedení společnosti minimálně 1x týdně o postupu řešení takových pohledávek. Do 30 dní od splatnosti pohledávky je pracovník odbytu povinen zajistit její úhradu s obchodním partnerem nebo uzavřít dohodu o uznání závazku a domluvit se na splátkovém kalendáři.

Při uzavření dohody o uznání závazku je tento závazek přesně definován výpisem faktur, kterými neuhrazený závazek vznikl včetně přesných částek a celkové hodnoty pohledávky.

Obsahem dohody jsou stanoveny závazné termíny a částky splátek dluhu. Určení termínů a výši splátek stanovuje pověřená osoba ve spolupráci s dlužníkem tak, aby byl dlužník schopný řádně splácet s ohledem na své finanční možnosti a také s ohledem na náklady a rizika související s tímto závazkem ke společnosti XY, a.s. Dohodnutý splátkový kalendář vždy podléhá schválení ekonomického ředitele

společnosti. Dokumenty související s dohodou o uznání dluhu a o splátkách dluhu jsou vždy podepsány společně oprávněnou osobou.

Pokud nedojde do 30 dnů po splatnosti pohledávky k dohodě s odběratelem, jsou mu veškeré dodávky zboží a služeb zastaveny. Pohledávky, které jsou po splatnosti delší než 30 dnů přebírá manažer financí. Ten informuje dlužníka o jeho závazku po splatnosti a oznámí mu všechny možné obchodní, finanční a právní následky, které ho mohou postihnout, pokud nesplní závazek.

V případě, že se nepodaří s dlužníkem uzavřít dohodu o uznání závazku a dohodu o splátkách dluhu nebo zajistit uhrazení pohledávky do 90 dnů po lhůtě splatnosti pohledávky, je pohledávka označena jako nedobytná.

Nedobytná pohledávka, která je pojištěná, tak 91 dne od uplynutí lhůty splatnosti je nahlášena pojišťovně pohledávek a ta vyplatí pojistnou částku. Následně je taková pohledávka předána smluvní advokátní kanceláři k externímu vymáhání.

4.3 Vymáhání pohledávek

Pracovníci oddělení controllingu provádí monitoring pohledávek ve společnosti XY, a.s. minimálně 1x týdně. Když pracovník controllingu zjistí, že odběratel neuhradil fakturu do data splatnosti, upozorní na tuto skutečnost pracovníka odbytu, ke kterému byl tento odběratel přiřazen. Následně pracovník odbytu telefonicky kontaktuje odběratele a upozorní ho na neuhrazenou fakturu. V případě, kdy je odběratel stále v prodlení, jsou mu opakovaně posílány upomínky. Potom co byly poslány odběrateli opakovaně upomínky a je stále v prodlení, následuje osobní návštěva obchodníka, který se snaží zjistit důvody prodlení. V případě platební neschopnosti odběratele nabízí obchodník možnost splátkového kalendáře, jak již bylo výše zmíněno. Pokud odběratel neplní splátkový kalendář, je tato pohledávka předána k vymáhání advokátní kanceláři v soudním řízení. U pohledávek po splatnosti, které byly pojištěny, jsou podklady předány pojišťovně.

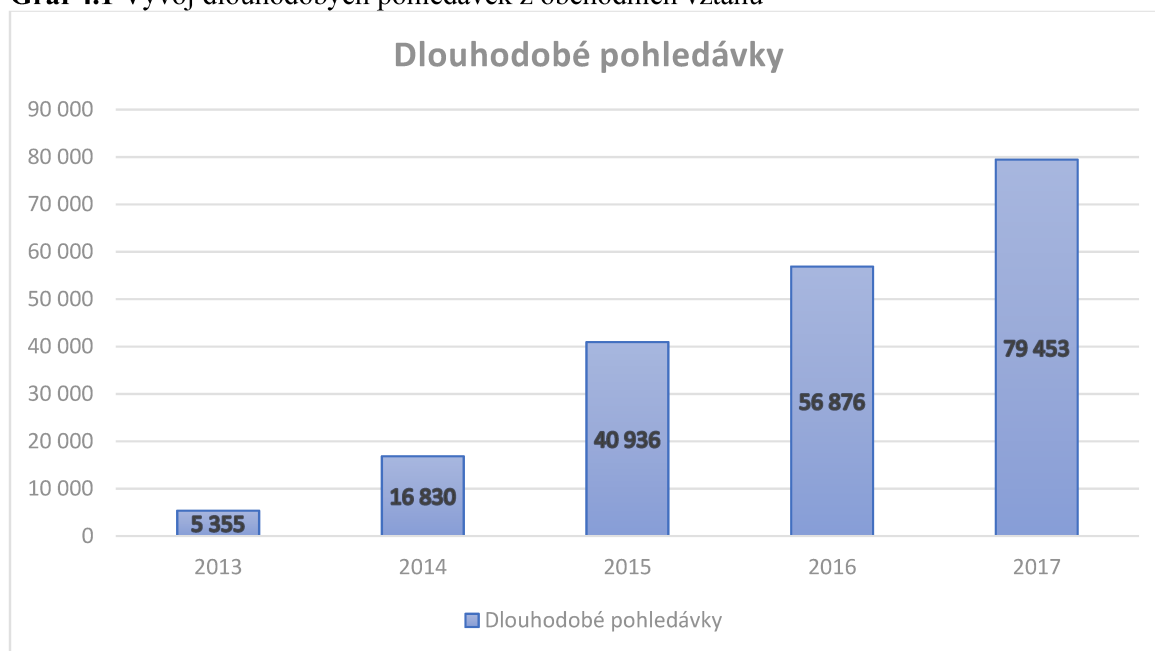
4.4 Analýza pohledávek ve společnosti

Analýze pohledávek ve společnosti XY, a.s. byly podrobeny dlouhodobé pohledávky z obchodních vztahů, krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů a k nim tvořené opravné položky. Peněžní částky jsou vyjádřené v tisících Kč.

4.4.1 Dlouhodobé pohledávky z obchodních vztahů

Dlouhodobé pohledávky jsou ty, které mají dobu splatnosti delší než 1 rok. Společnost XY, a.s. eviduje dlouhodobé pohledávky z obchodních vztahů, k těmto pohledávkám společnost netvořila opravné položky a jsou hrazeny do splatnosti. Vývoj dlouhodobých pohledávek z obchodních vztahů je znázorněn grafem 4.1.

Graf 4.1 Vývoj dlouhodobých pohledávek z obchodních vztahů

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

4.4.2 Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů

Krátkodobé pohledávky představují pro společnost největší část příjmů, z tohoto důvodu je důležité sledovat pohledávky, aby byly řádně a včas zaplacený, případně tvořily k nim opravné položky s ohledem na snížení hodnoty pohledávek a začalo se včas s vymáháním. Vývoj vykazovaných krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů je znázorněn tabulkou 4.2.

Tab. 4.2 Vývoj krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Krátkodobé pohledávky z obch. Vztahů	78.344	216.200	359.125	272.161	324.578
Po splatnosti do 180 dnů	3.985	2.012	5.872	2.985	856
Po splatnosti 180 - 360 dnů	2.465	3.372	8.336	1.978	1.510
Po splatnosti nad 360 dnů	9.295	7.864	7.543	10.988	15.584
Po splatnosti celkem	15.745	12.248	21.750	15.950	17.950
Podíl kr. pohledávek po splatnosti	20,1 %	5,7 %	6,1 %	5,9 %	5,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Z tabulky vyplývá, že v roce 2013 zaujímaly pohledávky po splatnosti největší podíl na celkové hodnotě krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů za sledované období. Tento podíl ve výši 20,1 % mohl být zapříčiněn vlivem ekonomické krize v předchozích letech, které postihlo i ČR a kdy se mnoho firem potýkalo s problémem platební neschopnosti. Také v těchto letech společnost XY, a.s. vykazovala ztrátu. Nejvíce pohledávek po splatnosti vykazovala společnost XY, a.s. v roce 2015, kdy

taky vykazovala nejvyšší hodnotu pohledávek. Z toho lze vyvodit, že vývoj pohledávek po splatnosti měl rostoucí tendenci z důvodu nárůstu pohledávek.

Společnost XY, a.s. využívá k financování činností krátkodobý bankovní úvěr. Tento krátkodobý bankovní úvěr je zajištěný pohledávkami, které jsou zasílány 1x měsíčně bance. Následně pracovníci banky tyto zaslané pohledávky kontrolují, třídí a upozorňují pracovníky společnosti na rizikové pohledávky. Rizikové pohledávky jsou odmítnuty k zajištění úvěru a poslány zpět společnosti XY, a.s.

4.4.3 Tvorba opravných položek

Společnost tvoří zákonné opravné položky k pohledávkám podle ustanovení § 8 zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Účetní opravné položky k pohledávkám tvoří podle vypracované směrnice, kdy tvorba a výše opravných položek je zdůvodněna na základě platební morálky v odvětví. Tvorba a výše opravných položek jsou podle uplynutí doby splatnosti a to tak, že

- do 90 dnů po splatnosti, ve výši 10 %,
- od 91 dne do 180 dnů po splatnosti, ve výši 50 %,
- od 181 dne po splatnosti ve výši 100 %.

Tab. 4.3 Tvorba opravných položek ke krátkodobým pohledávkám z obchodních vztahů

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů	78.344	216.200	359.125	272.161	324.578
Opravné položky – účetní	7.015	4.164	7.133	7.690	8.390
Opravné položky – daňové	5.556	3.348	3.930	6.415	4.864
Opravné položky celkem	12.571	7.511	11.063	14.105	13.254
Netto	65.773	208.689	348.063	258.056	311.324

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

4.4.4 Zhodnocení analýzy pohledávek

Vývoj dlouhodobých pohledávek má vzrůstající charakter a stoupá tím vázanost peněžních prostředků v těchto pohledávkách. Za sledované období nebyly evidovány žádné dlouhodobé pohledávky po splatnosti a lze je považovat za méně rizikové.

U krátkodobých pohledávek je zaznamenán od roku 2015 klesající trend ve vykazovaných pohledávkách po splatnosti do 360 dnů. Rostoucí trend pohledávek po splatnosti nad 360 dnů je z důvodu nakumulovaných pohledávek po splatnosti. Pozitivně lze hodnotit, že od roku 2015 se snižuje procentní podíl pohledávek po splatnosti na všech krátkodobých pohledávkách z obchodních vztahů.

Vzhledem k tomu, že u společnosti XY, a.s. je vykazován krátkodobý bankovní úvěr krytý pohledávkami, lze se domnívat, že se společnost XY, a.s. nenachází v dobré finanční situaci.

Od roku 2014 je zaznamenán vzrůstající trend tvorby účetních opravných položek ke krátkodobým pohledávkám z obchodních vztahů.

4.5 Finanční analýza

V následující podkapitole bude pomocí finanční analýzy zhodnoceno finanční zdraví firmy. Nejprve je uveden sestavený výkaz cash-flow, následně jsou uvedeny poměrové ukazatele. Vzhledem k tématu práce bude pozornost věnována k ukazatelům doby obratu pohledávek a závazků, pomocí kterých se porovnají výsledné hodnoty ukazatelů, jestli problémy s platební morálkou odběratelů ovlivňují likviditu, a tak i existenci firmy.

4.5.1 Výkaz cash-flow

V tabulce 4.4 je výkaz cash-flow za rok 2016 a 2017, který byl sestaven dodatečně, a to nepřímou metodou. Vzhledem k tématu práce budou hodnoceny především položky související s pohledávkami.

Tab. 4.4 Výkaz cash-flow

VÝKAZ CASH FLOW		2017	2016
P.	Stav PP a ekvivalentů na začátku účetního období	92.232	261.064
	Účetní zisk nebo ztráta před zdaněním	3.114	13.186
A. 1.	Úprava o nepeněžní operace	8.413	12.857
A. 1.1.	Odpisy stálých aktiv s výjimkou zůstatkové ceny prodaných stálých aktiv a dále umoř. OcR	5.483	5.460
A. 1.2.	Změna stavu opravných položek, rezerv	596	2.225
A. 1.3.	Zisk (ztráta) z prodeje stálých aktiv	-5	38
A. 1.5.	Vyúčtované nákladové úroky a výnosové úroky	1.488	2.092
A. 1.6.	Případné úpravy o ostatní nepeněžní operace	851	3.042
A. *	Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním a změnami pracovního kapitálu	11.527	26.043

VÝKAZ CASH FLOW		2016	2017
A. 2.	Změna stavu nepeněžních složek pracovního kapitálu	-59.906	-187.716
A. 2.1.	Změna stavu pohledávek z provozní činnosti, aktivních účtů časového rozlišení a dohadných účtů aktivních	-78.832	76.429
A. 2.2.	Změna stavu krátkodobých závazků z provozní činnosti, pasivních účtů časového rozlišení a dohadných účtů pasivních	78.774	-194.298
A. 2.3.	Změna stavu zásob	-59.848	-69.847
A. **	<i>Čistý peněžní tok z provozní činnosti před zdaněním</i>	<i>-48.379</i>	<i>-161.673</i>
A. 3.	Vyplacené úroky s výjimkou kapitalizovaných úroků	-1.488	-2.111
A. 4.	Přijaté úroky	0	19
A. 5.	Zaplacená daň z příjmů a za doměrky za minulé období	-451	-47
A. ***	<i>Čistý peněžní tok z provozní činnosti</i>	<i>-50.318</i>	<i>-163.812</i>
B. 1.	Výdaje spojené s nabytím stálých aktiv	-21.915	-2.179
B. 2.	Příjmy z prodeje stálých aktiv	266	58
B. ***	<i>Čistý peněžní tok vztahující se k investiční činnosti</i>	<i>-21.649</i>	<i>-2.121</i>
C. 1.	Dopady změn dlouhodobých, popř. takových kr. závazků, které spadají do oblasti finanční činnosti na PP a peněžní ekvivalenty	21.603	15.127
C. 2.	Dopady změn vlastního kapitálu na PP a peněžní ekvivalenty	-7.918	-18.026
C. 2.5.	Přímé platby na vrub fondů	-7.918	-18.026
C. ***	<i>Čistý peněžní tok vztahující se k finanční činnosti</i>	<i>13.685</i>	<i>-2.899</i>
F.	<i>Čisté zvýšení, resp. snížení peněžních prostředků</i>	<i>-58.282</i>	<i>-168.832</i>
R.	Stav peněžních prostředků a ekvivalentů na konci období	33.950	92.232

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2015-2017

Z tabulky cash-flow vyplývá, že čistý peněžní tok je v záporných hodnotách, z toho plyne peněžní prostředky „odtékají“ ze společnosti XY, a.s. Nejvyšší podíl na této výsledné hodnotě představuje hodnota čistého peněžního toku z provozní činnosti, který je za rok 2017 – 50.318 tis. Kč a 2016 – 163.812 tis. Kč. Oproti roku 2016 došlo v roce 2017 ke snížení odlivu peněžních prostředků.

Za rok 2016 došlo k meziročnímu snížení pohledávek, výraznému snížení závazků a k navýšení zásob. Tyto skutečnosti negativně ovlivnily výslednou hodnotu čistého peněžního toku z provozní činnosti.

Za rok 2017 došlo oproti minulému roku k meziročnímu zvýšení pohledávek a zvýšení závazků. Největší dopad na výslednou hodnotu čistého peněžního toku z provozní činnosti má položka A 2.3. změna stavu zásob, jelikož položka A. 2.1. a položka A 2.2. související s pohledávkami a závazky vykazují víceméně stejnou hodnotu.

4.5.2 Ukazatele rentability

Účelem ukazatelů rentability je vyhodnotit úspěšnost dosahování cílů firmy při zohlednění vložených prostředků.

Analýza rentability a tržeb

Tab. 4.5 Analýza rentability a tržeb

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Tržby	680.595	1.282.991	1.296.538	1.114.493	1.400.948
EBIT	4.383	1.003	14.836	15.297	4.602
EBT	3.543	584	13.246	13.186	3.114
EAT	2.883	-84	13.244	13.143	3.005

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Rentabilita aktiv

Pomocí rentability aktiv se vyjadřuje hrubá produkční síla a poměruje zisk s celkovými aktivy investovanými do podnikání bez ohledu na způsob financování firmy.

$$ROA = \frac{EBIT}{AKTIVA} \quad (4.1)$$

Tab. 4.6 Rentabilita aktiv

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
ROA	2,8 %	0,2 %	1,8 %	2,6 %	0,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Rentabilita vlastního kapitálu

Pomocí rentability vlastního kapitálu se zjistí, kolik čistého zisku připadá na jednu korunu investovaného kapitálu.

$$ROE = \frac{EAT}{VK} \quad (4.2)$$

Tab. 4.7 Rentabilita vlastního kapitálu

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
ROE	4,3 %	-0,1 %	27,6 %	15,5 %	3,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Rentabilita tržeb

Rentabilita tržeb je ukazatel, který vyjadřuje kolik korun zisku připadá na jednu korunu tržeb.

$$ROS = \frac{EBIT}{Tržby} \quad (4.3)$$

Tab. 4.8 Rentabilita tržeb

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
ROS	0,64 %	0,08 %	1,14 %	1,37 %	0,33 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v roce 2014, kdy výsledek hospodaření byl - 67 tis. Kč. Od roku 2014 rentabilita rostla až do roku 2017, kdy byl zaznamenán pokles a zisk tvořil jen 0,33 % tržeb.

4.5.3 Ukazatele aktivity

Pomocí ukazatelů aktivity se sleduje schopnost podniku využívat majetek. Hodnotí se, jak se využívají jednotlivé podnikové části, jak se nakládá s nevyužitými kapacitami a jestli má podnik dostatek produktivních aktiv. Zrychlením obratu majetku má vliv na pozitivní vývoj, protože znamená pro podniky vyšší tržby. Na druhou stranu příliš přehnané zrychlování obratu, může mít negativní dopad na plynulost výroby a prodeje. Ukazatelé měří vázanost kapitálu v jednotlivých formách majetku.

Obrat aktiv

Pomocí ukazatele obratu aktiv se vyjadřuje efektivnost využívání celkových aktiv podniku. Obrat aktiv vyjadřuje, kolikrát se celková aktiva obrátí za jeden rok. Výsledná hodnota obratu aktiv by měla být minimálně na úrovni 1.

$$\text{Obrat aktiv} = \frac{\text{Tržby}}{\text{Aktiva}} \quad (4.4)$$

Tab. 4.9 Obrat aktiv

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Obrat aktiv	4,28	3,13	1,62	1,88	2,06

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Doba obratu aktiv

Pomocí doby obratu aktiv se zjišťuje, kolikrát za jedno období se aktiva přeměnila na peníze.

$$\text{Doba obratu aktiv} = \frac{365}{\text{Obrat aktiv}} \quad (4.5)$$

Tab. 4.10 Doba obratu aktiv

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Doba obratu aktiv	85 dní	116 dní	226 dní	195 dní	178 dní

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Nejvyšší hodnota obratu aktiv byla zaznamenána v roce 2013, kdy se aktiva společnosti XY, a.s. zpeněžila 4,28 krát a jedna obrátka aktiv byla za 84 dní. Naopak nejnižší zaznamenaná hodnota byla v roce 2015, kdy se aktiva zpeněžila 1,62 krát a jedna obrátka aktiv byla za 223 dní. Za rok 2017 se aktiva ve společnosti XY zpeněžila 2,06 krát, kdy jedna obrátka aktiv byla za 175 dní.

Obrat pohledávek

Pomocí obratu pohledávek lze zjistit počet obrátek pohledávek za sledované období. V rámci obratu pohledávek byly podrobeny analýze položky rozvahy jako jsou krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů.

$$\text{Obrat pohledávek} = \frac{\text{Tržby}}{\text{Kr. pohledávky z obchodních vztahů}} \quad (4.6)$$

Tab. 4.11 Obrat pohledávek

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Obrat pohledávek	8,69	5,93	3,61	4,09	4,32

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Doba obratu pohledávek ve dnech

Pomocí ukazatele doby obratu pohledávek se zjišťuje průměrná doba, za kterou jsou pohledávky zaplacený. Při řízení pohledávek je důležité sledovat vývoj tohoto ukazatele, aby společnost neměla velké množství peněžních prostředků vázaných v pohledávkách.

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{365}{\text{Obrat pohledávek}} \quad (4.7)$$

Tab. 4.12 Doba obratu pohledávek

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Doba obratu pohledávek ve dnech	42 dní	62 dní	101 dní	89 dní	85 dní

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

I když se doba obratu pohledávek od roku 2015 zkracuje, jsou v pohledávkách vázány poměrně dlouho peněžní prostředky. Důležité je vzít v úvahu, že u ukazatele doby obratu pohledávek může dojít k nepřesnosti z důvodu, že tržby zahrnují i prodej za hotové peněžní prostředky.

Obrat závazků

V rámci obratu závazků byly podrobeny analýze položka rozvahy krátkodobé závazky z obchodních vztahů.

$$\text{Obrat závazků} = \frac{\text{Tržby}}{\text{Kr. závazky z obchodních vztahů}} \quad (4.8)$$

Tab. 4.13 Obrat závazků

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Obrat závazků	10,64	5,03	2,53	3,37	3,78

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Doba obratu závazků

Pomocí tohoto ukazatele lze zjistit průměrnou dobu, za kterou společnost hradí své závazky z obchodních vztahů neboli platební morálku vůči dodavatelům. Také lze tímto ukazatelem vyjádřit, kolik dní čerpá společnost dodavatelský úvěr, který se považuje za bezúročný. Pokud jsou ve smlouvě obsaženy sankce za nesplnění závazku řádně a včas, lze jej považovat za bezúročný jen do doby splatnosti závazku. V takovém případě, pokud firma uhradí závazek až po splatnosti, musí zaplatit i sankce. Proto je důležité takové závazky uhradit včas, aby se předešlo zbytečnému odlivu peněz v podobě úroků z prodlení a pokut.

$$\text{Doba obratu závazků} = \frac{365}{\text{Obrat závazků}} \quad (4.9)$$

Tab. 4.14 Doba obratu závazků

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Doba obratu závazků ve dnech	34 dní	73 dní	144 dní	108 dní	96 dní

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Z tabulky 4.14 vyplývá, že za poslední 3 roky je průměrná doba, než je uhrazen závazek delší než 3 měsíce.

4.5.4 Analýza likvidity

Pomocí ukazatelů likvidity se stanovuje míra schopnosti podniku uhradit své závazky. Likvidita podniku je předpokladem finanční stability podniku. Pokud je podnik trvale nelikvidní, nachází se v platební neschopnosti.

Běžná likvidita

Pomocí tohoto ukazatele se zjišťuje, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky podniku. Uváděné optimum se nachází mezi hodnotami 1,8 – 2,5 a čím je vyšší výsledná hodnota, tím menší hrozí riziko platební neschopnosti.

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{Oběžný majetek}}{\text{Krátkodobé závazky}} \quad (4.10)$$

Tab. 4.15 Běžná likvidita

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Běžná likvidita	1,54	1,18	1,08	1,31	1,27

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Z tabulky vyplývá, že ani v jednom sledovaném období se výsledné hodnoty nenacházely v uváděném optimu.

Pohotov likvidita

Pomocí pohotov likvidity se zjiřtuje, do jaké výše pokryjí obžn aktiva bez zásob krtkodob závazky podniku. Uvdn optimum se pohybuje v rozmezí 1 – 1,5.

$$\text{Pohotov likvidita} = \frac{\text{Obžn majetek} - \text{zásoby}}{\text{Krtkodob závazky}} \quad (4.11)$$

Tab. 4.16 Pohotov likvidita

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Pohotov likvidita	1,31	0,94	0,99	1,01	0,89

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Pohotov likvidita společnosti XY, a.s. se na základě výsledných hodnot pohybuje od roku 2014 na hran uváděného minimálního optima ař mrn pod minimln mrou optima pohotov likvidity.

Okamžit likvidita

Pomocí okamžit likvidity se zjiřtuje, do jaké výše pokryje finanční majetek krtkodob závazky. Do finančního majetku lze zahrnout peněžní prostředky v hotovosti a v bankách a také krtkodob obchodovateln cenn papíry. Doporučena hodnota okamžit likvidity se pohybuje v rozmezí 0,2 – 0,5.

$$\text{Pohotov likvidita} = \frac{\text{Finanční majetek}}{\text{Krtkodob závazky}} \quad (4.12)$$

Tab. 4.17 Okamžit likvidita

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Okamžit likvidita	0,27	0,19	0,38	0,22	0,07

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Okamžit likvidita společnosti XY, a.s. se na základě výsledných hodnot pohybuje v rámci optima ař na rok 2014, kdy vsledn hodnota byla mírně pod minimem a to 0,19 a v roce 2017 byla hodnota okamžit likvidity jen 0,07.

4.5.5 Analýza zadluženosti

Pomocí ukazatel zadluženosti se měří, jak podnik vyuřv k financování cizí zdroje a jak je schopnost podniku hrad sv závazky.

Ukazatel věřitelského rizika (Debet ratio)

Pomocí tohoto ukazatele se poměřuje, jestli je výše vlastního kapitálu prmřen k závazkům podniku.

$$\text{Míra celkov zadluženosti} = \frac{\text{Cizí zdroje}}{\text{Aktiva}} \quad (4.13)$$

Tab.: 4.18 Ukazatel věřitelského rizika

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Míra celkové zadluženosti	58 %	83 %	94 %	86 %	87 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Za všechna sledovaná období je míra zadluženosti vyšší než 50 %, kdy od roku 2013 – 2015 zadluženost rostla, v roce 2016 klesla na 86 % a v roce 2017 vzrostla o 1 % oproti minulému roku.

Samofinancování (Equity ratio)

Pomocí tohoto ukazatele se zjišťuje poměr vlastního kapitálu a celkových aktiv a patří mezi ukazatele dlouhodobé finanční stability. Jedná se o doplňkový ukazatel k ukazateli věřitelského rizika.

$$\text{Equity ratio} = \frac{\text{VK}}{\text{Aktiva}} \quad (4.14)$$

Tab. 4.19 Samofinancování

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Samofinancování	42 %	17 %	6 %	14 %	13 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Z výsledných hodnot vyplývá, že podíl cizích zdrojů na celkových aktivech dosahuje vysokých hodnot, od roku 2014 se pohybuje nad 80 % a podíl vlastního kapitálu se pohybuje pod 20 %.

Úrokové krytí

Pomocí ukazatele úrokového krytí se zjišťuje, kolikrát jsou úroky z poskytnutých úvěrů kryty výsledkem hospodaření podniku za dané účetní období.

$$\text{Úrokové krytí} = \frac{\text{EBIT}}{\text{úroky}} \quad (4.15)$$

Tab. 4.20 Úrokové krytí

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Úrokové krytí	5,2	2,4	9,3	7,2	3,1

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů společnosti, 2013-2017

Nejvyšších hodnot úrokového krytí se dosahovalo v období za rok 2015.

4.5.6 Zhodnocení finanční analýzy

Z výkazu cash-flow vyplývá, že od roku 2016 čistý peněžní tok z provozní činnosti, který má největší vliv na celkový čistý peněžní tok, vykazuje zápornou hodnotu a to znamená, že provozní činnost je ztrátová. Vykazovaný celkový peněžní tok je také v záporných hodnotách, a to se negativně projevuje na finančních prostředcích, které ubývají. Avšak z tab. 4.5 vychází, že se dosahuje kladného výsledku hospodaření. Z toho vyvodit, že výsledek hospodaření je dotovaný účetními především nepeněžními operacemi. Tuto situaci by se dalo zlepšit snížením nákladů.

Hodnoty u ukazatelů rentability by měly v čase růst, ale výsledné hodnoty společnosti XY, a.s. mají proměnlivý charakter. Zvýšení tržeb mělo za následek i vyšší růst nákladů, a to mělo dopad na výsledné hodnoty rentability tržeb neboli ziskové marže. Zvýšení tržeb nevedlo k vyšší rentabilitě tržeb.

Doba obratu závazků je vyšší než doba obratu pohledávek ve všech sledovaných obdobích viz Tab. 4.14 a 4.12. Společnost XY, a.s. tedy využívá dodavatelských úvěrů. V opačném případě by to znamenalo pro společnost XY, a.s. úvěrování dodavatelů. V takovém případě by se mohlo stát, pokud by odběratelé byly v prodlení delší dobu, že by se sice dosahovalo zisku, ale nebyly by peněžní prostředky, kterými by se uhradily závazky. Pokud by se snížila doba obratu pohledávek, mělo by to pozitivní dopad na vykazovaný čistý peněžní tok z provozní činnosti ve výkazu cash-flow. Podle výsledné doby obratu pohledávek je průměrně každá pohledávka po splatnosti. Tak dlouhá průměrná doba obratu pohledávek a závazků může být zapříčiněna platební morálkou v odvětví. Také se vyskytují případy, kdy zákazník před převzetím stavby hledá vady, aby ještě před doplacením celkové ceny, se pokusil snížit cenu, kterou má zaplatit. Takové jednání ze strany zákazníka má také dopad na dlouhou dobu obratu pohledávek. Hodnoty obratu aktiv za sledované období jsou nad úrovní 1, což je pozitivní.

Likvidita společnosti se od roku 2013 snižuje, což může ohrozit existenci společnosti. Výsledné hodnoty okamžité likvidity se pohybují kolem minimálního optima a v roce 2017 byla výrazně pod optimem. Pokud by se v tomto roce zpeněžila část pohledávek, projevilo by se to pozitivně na tomto ukazatele, ale na předchozí uvedené ukazatele likvidity, by to vliv nemělo.

Vzhledem k analýze zadluženosti je optimální stav, když hodnota cizích zdrojů je nižší než hodnota vlastního kapitálu. Tato podmínka optimálního stavu není dodržena za všechna sledovaná období. Majetek firmy je krytý z větší části cizími zdroji.

S ohledem na likviditu a zadluženost společnosti XY, a.s. lze předpokládat, že i pracovníci banky vyhodnotili riziko nesplacení úvěru, a proto jim poskytli krátkodobý úvěr krytý pohledávkami. Dlouhodobý úvěr společnost XY, a.s. nevykazuje.

4.6 Zhodnocení a doporučení

Kladně lze hodnotit celý proces řízení pohledávek, kdy proces zahrnuje důslednou kontrolu finanční situace a minulosti odběratele, vzhledem k riziku v návaznosti na výši limitu obliga, nastavení zasílání upomínek podle kategorie, do které jsou zařazeni odběratelé i zajištění pohledávek před splatností a po splatnosti. Mohlo by se považovat o doplnění obchodní smlouvy o rozhodčí doložku a případné spory řešit v rozhodčím řízení.

Na základě výsledků finanční analýzy by mělo vedení společnosti XY, a.s. podniknout kroky ke zlepšení situace vzhledem k likviditě a zadluženosti. Dosavadní situace se nedá považovat za optimální stav, stoupá riziko finanční nestability a platební neschopnosti.

Vzhledem k tématu diplomové práce, došlo ke zhodnocení procesu řízení pohledávek a na základě výsledku finanční analýzy, lze doporučit následující.

Zrychlení doby obratu pohledávek a závazků

Zrychlit dobu obratu pohledávek, jelikož peněžní prostředky jsou dlouhou dobu vázané v pohledávkách. Rychlejší úhradou pohledávek by se za jinak nezměněných okolností, zlepšila hodnota vykazovaná u čistého peněžního toku z provozní činnosti ve výkazu cash-flow.

Pokud by se zrychlila doba obratu pohledávek, bylo by více peněžních prostředků, kterými by se mohli zaplatit závazky, a tak snížit zadluženost. Tak by se docílilo i zrychlení doby obratu závazků. Zrychlení doby obratu pohledávek lze dosáhnout tak, že se budou motivovat odběratele k dřívější úhradě pomocí slev.

Skonto

Motivovat odběratele k rychlejšímu zaplacení pohledávek tak, že když zaplatí včas mají slevu. Např. zaplatí-li do 2 týdnů mají nejvyšší možnou slevu, jestliže přijde úhrada pohledávky ve 3-4 týdnů je sleva nižší. Takto nastavené platební podmínky by mohly přilákat i další nové zákazníky.

Upozornit odběratele ještě před splatností pohledávky o zaplacení

V průběhu splatnosti posílat informativní emaily o zaplacení pohledávky, v návaznosti na využití slev za předčasnou úhradu. Následně týden před splatností poslat email s upozorněním na nezaplacenou fakturu, že se blíží datum splatnosti.

Opatření smlouvy o dílo rozhodčí doložkou

S ohledem, že společnost XY, a.s. působí ve stavebnictví, jeví se při řešení sporů rozhodčí řízení lepší možností, než je soudní řízení z důvodu, že rozhodcem může být specialista na stavebně-technické otázky, který má se stavebními spory zkušenost. V rozhodčím řízení je větší pravděpodobnost vymoci objektivně stanovenou částku oproti soudnímu řízení. Další výhodou může být, že jednání je neveřejné a o smluvených cenách či jiných důvěrných informacích se nedozví konkurence. Rozhodčím řízením by se mohl urychlit případný spor a snížit náklady na řízení. Spor by byl komplikovanější, a proto lze doporučit rozhodčí doložku se senátem před třemi rozhodci.

Podstoupení pohledávky

V případě nepojištěné pohledávky využít podstoupení pohledávky ještě před splatností, pokud se projeví náznaky zhoršení finanční situace odběratele. Tím se by se dalo alespoň částečně zpeněžit pohledávku a vyhnout možným nákladům vynaloženým na vymáhání pohledávky. V tomto případě je potřeba rychle jednat, aby pohledávka byla podstoupena za nejvyšší možnou cenu.

5 ZÁVĚR

Diplomová práce je zaměřena na oblast vymáhání pohledávek po splatnosti. S neuhrazenými pohledávkami se setkává mnoho podnikatelských subjektů. S takovými pohledávkami jsou spojené určité náklady, které musí věřitel vynaložit na vymáhání, přesto se může stát, že se nepodaří od dlužníka vymoci celkovou hodnotu pohledávky. Věřitelé jsou také značně znevýhodněni tím, že z neuhrazené pohledávky ještě musí odvést daň, i když nedostali zaplacení. Neuhrazené pohledávky mohou mít také dopad na platební schopnost a likviditu podniku. Cílem diplomové práce bylo zhodnocení řízení pohledávek ve společnosti XY, a.s., analýza pohledávek z obchodních vztahů, dále zda není ohrožena likvidita způsobená platební morálkou zákazníků, následně byly tyto oblasti vyhodnoceny a navrženo řešení.

V teoretické části je uvedeno, jak lze rozdělit pohledávky podle stupně rizika neuhrazení a k nim jednotlivé přístupy a možnosti věřitele, které mohou v dané situaci pomoci, aby hodnota pohledávky byla uhrazena v co nejvyšší částce. Jsou zde uvedeny postupy, jak předcházet neuhrazeným pohledávkám v rámci řízení pohledávek a zajištění pohledávek prostřednictvím zajišťovacích instrumentů včetně vymáhání pohledávek. Část práce je věnována posouzení vykazovaných pohledávek po splatnosti v účetnictví a k nim tvořeným opravných položek podle účetní a daňové legislativy, kdy tvorba opravných položek je nejvíce ovlivněna zákonem o rezervách, který stanovuje podmínky daňové uznatelnosti.

Praktická část je zaměřena na společnost XY, a.s. působící ve stavebním odvětví, která se potýká s problémy souvisejícími s platební morálkou zákazníků. V úvodní části je popsán postup řízení, zajišťování a vymáhání pohledávek. Tyto činnosti jsou vyhodnoceny kladně a nebyly nalezeny nedostatky, avšak vedení společnosti by mohlo považovat o doplnění obchodních smluv o rozhodčí doložku a využívat rozhodčího řízení při případném vedení sporů.

Dále byla provedena analýza vývoje a struktury pohledávek z obchodních vztahů a k nim vytvořených opravných položek za období 2013-2017. Z důvodu neposkytnutých informací danou společností nemohla být provedena podrobnější analýza opravných položek vytvořených k pohledávkám. Na základě zjištění, že společnost využívá k financování činností krátkodobý bankovní úvěr krytý pohledávkami, byla sestavena finanční analýza, která je s ohledem na téma práce především zaměřena na pohledávky a zjištění, zda platební morálka zákazníků neohrožuje likviditu společnosti.

Z výkazu cash-flow vyplývá, že se stav peněžních prostředků společnosti snižuje, nejvyšší podíl na výsledku má čistý peněžní tok z provozní činnosti a to znamená, že provozní činnost je ztrátová. Pokud by pokračoval dosavadní vývoj peněžního toku z provozní činnosti, je docela reálné, že se společnost dostane do platební neschopnosti. Analýzou aktivity bylo zjištěno, že průměrná doba než je pohledávka za rok 2017 uhrazena činí 85 dnů a průměrná doba úhrady závazků činí 96 dnů. Dále

analýzou likvidity a zadluženosti bylo zjištěno, že likvidita společnosti je nízká a zadluženost roste. Tato situace se může zlepšit zkrácením vázanosti peněžních prostředků v pohledávkách.

Rychlejším zpeněžením pohledávek by bylo více peněžních prostředků, kterými by se mohli zaplatit závazky. V konečném důsledku by se tak mohla zvýšit likvidita společnosti a snížit zadluženost, která činí za rok 2017 87 %.

Výsledky v diplomové práci může vedení společnosti využít ve správě pohledávek a jejich vymáhání, jelikož doba obratu pohledávek za rok 2017 je 85 dnů, tedy průměrně je každá pohledávka po splatnosti a zároveň je žádoucí snížit zadluženost a zvýšit likviditu společnosti.

Seznam použité literatury

a) Odborné knihy

- [1] BAŘINOVÁ, Dagmar a VOŽŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. Praha: Grada Publishing, 2007. 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- [2] BRYCHTA, Ivan, Miroslav BULLA, Tereza KRUPOVÁ, Ivana KUCHAROVÁ, Ivana PILAŘOVÁ, Yvetta PŠENKOVÁ a Jiří STROUHAL. *Účetnictví podnikatelů 2019*. 16. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Meritum. ISBN 978-80-7598-271-1.
- [3] DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. 3. upr. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-68-2. Kolektivní monografie.
- [4] DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- [5] ELLIOTT, Barry and Jamie ELLIOTT. *Financial Accounting and Reporting*. 16th ed. Harlow: Pearson, 2013. 877 p. ISBN 978-0-273-77817-2.
- [6] PERTHEN, E. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. 92 s. ISBN 987-80-7478-952-6.
- [7] RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. Finanční řízení. ISBN 978-80-271-2028-4.
- [8] SEDLÁČEK, Jaroslav. *Cash flow*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2010. Business books. ISBN 978-80-251-3130-5.

b) Elektronické dokumenty a ostatní

zprávy a dokumenty domácích a mezinárodních renomovaných institucí

- [9] MINISTERSTVO FINANCÍ. MF, *Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR konaného dne 20. 4. 2009*, [online]. MF [20. 4. 2009]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-kdp/KVKDP20042009.pdf>

Zákon

- [10] Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupné také z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [11] Zákon č. 99 ze dne 17. prosince 1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 56, s. 1522-1552. Dostupné také z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=56&typeLaw=zakon&what=Cislo_castky

[12] Zákon č. 120 ze dne 3. dubna 2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 48, s. 3026-3064. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=120/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=120/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=120/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[13] Zákon č. 182 ze dne 9. května 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2224. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=182/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=182/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=182/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[14] Zákon č. 216 ze dne 30. listopadu 1994 zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 67, s. 2106-2128. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=216/1994&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=216/1994&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=216/1994&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[15] Zákon č. 235 ze dne 23. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 78, s. 4946-5024. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=235/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=235/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=235/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[16] Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107, s. 2802-2810. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=563/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=563/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=563/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[17] Zákon č. 593 ze dne 21. prosince 1992 Sb o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 119, s. 3538-3568. Dostupné také z: [https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=119&typeLaw=zakon&what=Cislo_castk](https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=119&typeLaw=zakon&what=Cislo_castky)

[y.](https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=119&typeLaw=zakon&what=Cislo_castky)

[18] Vyhláška č. 500 ze dne 6. listopadu 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. IN: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174, s. 9690-9721. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=500/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Standardy

[19] Český účetní standard pro podnikatele č. 001 - Účty a zásady účtování na účtech

[20] Český účetní standard pro podnikatele č. 005 – Opravné položky

[21] Český účetní standard pro podnikatele č. 017 – Zúčtovací vztahy

[22] Český účetní standard č. 019 - Náklady a výnosy

[23] Český účetní standard pro podnikatele č. 022 - Postup v účetnictví a při inventarizaci majetku a závazků při převodech majetku státu na jiné osoby

[24] Český účetní standard pro podnikatele č. 023 - Přehled o peněžních tocích

Internetové zdroje

[25] ČERNOHLÁVEK, Josef, *Rozhodčí řízení jako alternativní způsob řešení stavebních sporů*, Pravniprostor.cz [online]. [cit. 2018-08-30]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/rozhodci-rizeni-jako-alternativni-zpusob-reseni-stavebnich-sporu>

[26] DOLEČEK, Marek, *Jak vymáhat pohledávky*, BusinessInfo.cz [online]. [cit. 2018-08-30]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-vymahat-pohledavky-ppbi-55880.html>.

[27] DOLEČEK, Marek, *Zajištění a utvrzení dluhu*, BusinessInfo.cz [online]. [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zajisteni-a-utvrzeni-dluhu-ppbi-51036.html>.

[28] HEJNÁ, Veronika, *5 věcí, které si pamatujte o dokumentárním akreditivu*, finance.cz [online]. [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/499270-dokumentarni-akreditiv/>

[29] POŘÍZEK, Jan, *K zahájení exekuce na základě notářského zápisu obsahujícího podmínku*, epravo.cz [online]. [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-zahajeni-exekuce-na-zaklade-notarskeho-zapisu-obsahujiciho-podminku-97176.html>

[30] ŠTĚPÁNOVÁ, Petra, *Nejhorší platební morálka je ve stavebnictví*, bisnode.cz [online]. [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: <https://www.bisnode.cz/o-bisnode/o-nas/novinky/nejhorsiplatebni-moralka-je-ve-stavebnictvi2/>

[31] TRYNER, Miroslav, *Podmínky už nejsou tak přísné, ale na oddlužení nedosáhne každý*, euro.cz [online]. [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/insolvence-dluhy-novela-insolvenzni-zakon-dluznik-oddluzeni-veritel-insolvenzni-rejstrik-1436973>

Seznam zkratek

AE	analytická evidence
aj.	a jiné
a.s.	akciová společnost
ARES	administrativní registr ekonomických subjektů
ČR	Česká republika
ČÚS	Český účetní standard
DPH	daň z přidané hodnoty
DZP	daň z příjmů
ISIR	insolvenční rejstřík
IZ	insolvenční zákon
Kč	korun českých
kr.	krátkodobý
MF	Ministerstvo financí
mil.	milion
OcR	oceňovací rozdíl
OZ	občanský zákoník
popř.	popřípadě
PP	peněžní prostředky
tab.	tabulka
tis.	tisíc
tzv.	tak zvané
umoř.	umořování
VIP	důležitý zákazník (very important person)
VZZ	výkaz zisku a ztrát
ZoR	zákon o rezervách

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2019

Bc. Michal Nebila

Seznam příloh

Příloha č. 1	Rozvaha společnosti XY, a.s. za období 2017
Příloha č. 2	Výkaz zisku a ztrát společnosti XY, a.s. za období 2017
Příloha č. 3	Rozvaha společnosti XY, a.s. za období 2016
Příloha č. 4	Výkaz zisku a ztrát společnosti XY, a.s. za období 2016